

7md

2021 m. gegužės 14 d., penktadienis

Nr. 19 (1384) | Kaina 1,30 Eur

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Tarp disciplinų

3

Koncertas „Dinastija“ Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje

4

Pokalbis su aktore Monika Poderyte

6

Eimuntas Nekrošius: pokalbiai, repeticijos, užrašai

8

V. NOMADO NUOTR.

Anastasijos Sosunovos paroda „Potvynių slėniai“

11

Ką pamatė piktos kino kritikės

13

Nauji filmai – „Klajoklių žemė“

Eglė Rindzevičiūtė

A. GINTALAITĖS NUOTR.

Biologiškai mums reikia meno, kaip ir miško

Iš autorinio ciklo „Eglės ir menas. Ekosistemos kontūrai“:

Agnė Gintalaitė kalbina Eglę Rindzevičiūtę

„Kodėl tu klausinėji Eglų apie meną?“ – klausimu į klausimą man atsakė Eglė Rindzevičiūtė, politikos ir kultūros tyrėja, dėstanti sociologiją Kingstono universitete Londone. Besiaiškindama artikuliuotiems tikslams reikliai akademikei ir suformulavau šių pokalbių koncepciją, išdinau intuityviai atsiradusį norą suprasti. Improvizuoju fenomeno-LOGINĮ-ANTROPOLOGINĮ tyrimą apie meno sampratą. Pasirinkau Egles kaip atsitiktinę imtį, nes... kodėl ne Eglės? Ir kartu ta imtis nėra visai atsitiktinė, nes ryškiai matomų Eglų Lietuvos kultūriniame ir meniniame lauke nemažai.

Man įdomu išsiaiškinti, apie ką kalba žmonės, kai jie mano, kad kalba apie meną. Viena,

ką rašo estetikos vadovėliai, sako pranešėjai konferencijose, o kita yra buitinis kasdienis diskursas, kuriame romantiškos humanistinės klischės, meno kaip tautinės valstybės propagandos priemonės sampratos pinasi su modernizmo srovių manifestais, laisvosios rinkos idealais, moksliniais terminais ir visuomenės aktualijomis. Iš viso to gimsta kažkokios vaizduotės šešėliuose besislepiančios chimeros, dėl kurių daug ginčijamasi, bet retai kas mėgina jas vilkti į dienos šviesą ir apžiūrėti.

Man atrodo, kad tas meno – ar meninės praktikos – neaiškumas, neapibrėžtumas ir yra meno stiprybė. Pačiame meninės praktikos

centre gal ir yra kaita ir skirtingumas, kitoniškumo pažadas. Iš tikrųjų įdomus klausimas, į kurį norėčiau pažvelgti iš bihevioristinės pusės: mano mokslinėje veikloje kaip tik vyksta poslinkis į biheviorizmą. Kalbu ne apie klasikinę B.F. Skinnerio teoriją, pagal kurią mintys yra tiesiog biofizinės reakcijos, bet apie tai, ką norėčiau pavadinti „naujuoju kibernetiniu biheviorizmu“, kur tirama kultūros, sociumo ir neurofiziologijos koevoliucija. Tad pažvelkime ne intelektualiai, o performatyviai – ką darau, kai noriu patirti meną? Kadangi gyvenu Londone, kartais išeinu į meno galerijų žygį, apeinu per vieną dieną ir didžiąsias galerijas, ir muziejus,

NUKELTA Į 9 PSL.

„Teatrą, kaip traukinį, reikėjo pastatyti ant bėgių“

Pokalbis su Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro vadove Laima Vilimiene

JŪRATĖ TERLECKAITĖ

Sveikinu Jus ir visą teatro bendruomenę, ypač laureatus, pelniusius „Aukšinius scenos kryžius“: „Skrajojančio olando“ režisierių Dalių Abarį ir už pagrindinį Dalando vaidmenį šioje operoje geriausiu metų operos solistu pripažintą Tadą Girininką! Kokiomis nuotaikomis sutikote šią žinią?

Puikia nuotaika! „Skrajojantis olandas“ gavo ne tik „Aukšinius kryžius“, bet ir Klaipėdos miesto „Padėkos kaukę“ kaip geriausias metų spektaklis. Ko gero, tai – istorinis įvykis. Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras iki šiol tokių apdovanojimų už operų pastatymus nėra pelnęs. Be to, per visą „Aukšinių scenos kryžių“ apdovanojimų istoriją tik trečią kartą buvo apdovanotas operos režisierius, tarp jų – D. Abaris. Labai iškalbingas faktas. Operos „Skrajojantis olandas“ pastatymas buvo tikrai grandiozinis darbas, viršijęs visus lūkesčius!

Kas lėmė Jūsų pasirinkimą statyti šią operą?

Prieš priimdama sprendimą dėl naujo pastatymo mąstau, ar vienas arba kitas veikalas reikalingas trupei, teatrui, visuomenei. Pastatymas turi atlikti daug funkcijų, viena svarbiausių – aukščiausia meninė kokybė. Antras žingsnis būna galvosūkis, kuris kūrėjas galėtų tai tobuliausiai įgyvendinti. „Skrajojantis olandas“ pasirinktas neatsitiktinai. 2020-ieji buvo dedikuoti iškiliam jubiliejui – muzikinio teatro Klaipėdoje 200 metų sukakčiai paminėti. Labai atidžiai studijavome šio teatro istoriją, kurioje būta daug pakilimų, nuosmukių, keitėsi teatro pavadinimai, keitėsi žmonės, santvarkos ir net valstybės. Vienas ryškiausių faktų – Richardo Wagnerio lankymasis Klaipėdoje. 1836 m. rugsėjį jaunas Karaliaučiaus teatro kapelmeisteris Wagneris kartu su šio teatro trupe atvyko į Klaipėdą diriguoti gastrolinių spektaklių. Po poros sėkmingų gastrolių mėnesių, išsiskyrus jo ir Karaliaučiaus teatro keliams, kompozitorius persikėlė gyventi į Rygą, kur 1837–1839 m. vadovavo Rygos miesto teatro orkestrui. Tačiau, antstoliams lipant ant kulnų, Wagneris slapta laivu išplaukė į Angliją. Dėl nepalankių orų kelionė jūra vietoj žadėtų 8 dienų užtruko beveik mėnesį. Bangoms siūbuojant laivą, kompozitoriaus mintyse, matyt, ir užgimė pirmieji operos „Skrajojantis olandas“ muzikos motyvai... Supratome, kad turime statyti šią operą, susijusią su Klaipėda ir to meto

vokiškuoju muzikiniu teatru. Kita idėja buvo tokia: opera turi vykti lauke, prie vandens. Tai irgi kėlė daugybę problemų. Apie pusantrų metų mažčiau ir nesiryžau, bet kai radau raktą, kas turėtų idėją įgyvendinti, viskas savaime pradėjo rutuliotis. Beje, dabar „OperaVision“ platformose „Skrajojantis olandas“ transliuojamas visam pasauliui.

Ar nebuvo kilę abejonių dėl teatro komandos profesionalumo?

Gal dar prieš metus būtų. Trupė tobulėjo septynmyliais žingsniais, link to mesėjome kryptingai, statėme daug naujų spektaklių, patitikrindami visas teatro menines ir techninio, organizacinio personalo jėgas. Buvau tikra, kad mums pavyks.

Akivaizdu, kad Klaipėdos valstybiniam muzikiniam teatrui suteikėte naujų impulsų. Papasakokite, kokių užmojų ir idėjų vedama atvykote vadovauti teatrui.

Mano suformuota teatro vizija – tapti reikšminga ir įdomia scenos menų institucija Šiaurės ir Baltijos valstybių regionui. Tikslas yra sukurti naują, šiuolaikišką, stilingą ir dinamišką teatro tapatybę, tapti teatru, reikalingu Klaipėdos ir Vakarų Lietuvos bendruomenei, unikaliu Lietuvos visuomenei, įdomiu ir atviru pasauliui.

Patirtis dirbant Nacionalinio operos ir baleto teatro generalinio direktoriaus pavaduotoja buvo neįkainojamas bagažas?

Iš tikrųjų, 16,5 metų LNOBT – tai bagažas, platforma, nuo kurios galėjau atsispirti ir tik dėl to galėjau išsiskirti sau tokius aukštus tikslus. Pravertė vadybinio, administracinio darbo, vadovavimo patirtis, apskritai pasaulinio konteksto žinojimas. LNOBT labai aktyviai dalyvavo tarptautiniuose procesuose, pavyzdžiui, „Opera Europa“ asociacijos pristatymuose, konferencijose. Susipažinau su garsiausių pasaulio teatrų repertuarais, statytojais, Europos teatrų administracine virtuve. Visa tai išmokė veikti ir mąstyti strategiškai. Sprendimą imtis vadovauti KVMT priėmiau tam visiškai pasirengusi.

Kokių charakterio savybių ir įgūdžių turi turėti teatro vadovas?

Charakterio savybės čia nėra taip svarbu, kur kas reikšmingiau – išlavintas skonis, meninė ir vadybinė, administracinės kompetencijos, strateginis mąstymas, gebėjimas vertinti, matyti pasaulinį meninį

kontekstą, gebėjimas tinkamai formuoti repertuarą. Esu muzikologė ir rinkodaros specialistė, o tai labai padeda ne tik strateguoti repertuarą, bet ir matyti viešinimo, sklaidos galimybes, tarkim, kaip turėtų atrodyti KVMT, koks turi būti jo „prekės ženklas“, kaip įeiti į naujas rinkas.

Ko labiausiai pasigedote pradėjusi vadovauti KVMT?

Man pradėjus vadovauti, pirmausia reikėjo iškraustyti teatrą ir po mėnesio jis buvo nugriautas... Dirbti tenka be pagrindinės vietos. Žmonės turbūt sunkiai įsivaizduoja, ką reiškia tokiam dideliame kolektyvui būti be patalpų. Dabar esame išsimėtę penkiose skirtingose Klaipėdos vietose. Būna, kad kolektyvai net nesusitinka ir mes ne visus juos matome. Vienintelis būdas susitikti – repeticijos ir rodomi spektakliai Žvejų kultūros rūmuose. O kaip gyventi, kurti, neturint teatro, bendruomeninio gyvenimo sąlygų? Reikėjo labai daug pastangų tą didžiulį traukinį pastatyti ant bėgių administracine, repertuaro planavimo prasme, pradėti naujo teatro statybas.

Į ką lygiavotės keldama kartelę šiam teatrui?

Čia reikėtų atskirti, kas yra nacionalinis ir kas valstybinis teatras. Mes tikrai nepretenduojame būti nacionaliniu teatru, nes nacionalinis turi lygiuotis į Europos ir pasaulio nacionalinio lygio garsiausius teatrus, pavyzdžiui, Vienos „Staatoper“, Londono „Covent Garden“, Niujorko „Metropolitan Opera“ ir kitus. Tam neturėtume galimybių. Bet mes norime turėti savitą veidą. Pagal europinį mastelį esame nedidelis teatras, tad šioje grupėje norėtume būti išskirtiniai ir matomi kaip, pavyzdžiui, Geteborgo, Štutgarto ar Bergeno operos teatrai.

Iššūkių daug: kūrybinės raiškos ir kiti suvaržymai dėl karantino, dėl teatro statybų, tad neišvengiama ir artistų kaita, nusivylimai, motyvacijos stoka. Kokie kyla didžiausi iššūkiai, kaip pavyksta surasti pusiausvyrą, užtikrinti gerą klimatą, produktyvią veiklą?

Geriausia motyvacija yra nauji, įdomūs, aukštos meninės kokybės spektakliai, meninis rezultatas – o dabar mes turime daugybę puikių naujų pastatymų. Tai tikrai labai motyvuoja mūsų kolektyvą, todėl meninės kokybės augimas yra itin spartus.

Kaip pavyksta pritraukti rėmėjus, atlikėjus, statytojus? Kuo juos motyvuojate?

Laima Vilimienė

15MIN NUOTR.

Kalbant apie statytojus ar atlikėjus – problemų nėra. Visi noriai bendradarbiauja. Norėčiau paminėti išskirtinį atvejį: šią vasarą įžymus choreografas Edwardas Clugas statys vienaveiksmius šokio spektaklius „Stabat Mater“ ir „Šventasis pavasaris“. Prieš dvejus metus dėl nepaprastai didelio jo užimtumo būtume sunkiai jį įkalbinę. Statytojai taip pat „matuojasi“ teatro kokybinį barjerą. Kalbant apie baleto trupę, mes nuosekliai link toėjome. Pradedant tuo, kad Martynas Rimeikis labai sėkmingai pastatė baletą „Eglė žalčių karalienė“, kuris šiuo metu transliuojamas „Mezzo“ kanalu tarptautinei auditorijai. Po to Kirilas Simonovas pastatė „Spragtuką“. Robertas Bondara, pamatęs darbo rezultatą ir trupės lygį, pasiryžo pas mus statyti „Faustą“. Didžiulė sėkmė, kad Clugas sutiko pastatyti vienaveiksmius šokio spektaklius mūsų baleto trupei! Sėkmę lėmė ir tai, kad su juo ėmėme bendrauti per pirmąjį karantiną, tada, kai visas pasaulis buvo nuščiuvęs, sutrikęs, ypač statytojai, nes jie liko be darbo, be idėjų. Nenuleisdome rankų ir tuo metu dirbome aktyviai, galvojome apie ateitį, kūrėme planus ir galiausiai sulaukėme jo pritarimo. Dėl rėmėjų tenka pasistengti. Žingsnis po žingsnio atsiranda pasitikėjimas, kai jie mato mūsų darbo rezultatus, pastatymų lygį. Tuomet kur kas lengviau kalbėtis ir su rėmėjais.

Kas lemia vieno ar kito baleto spektaklio pasirinkimą?

Mūsų baleto trupė yra ryškiausias pavyzdys, ko pavyko pasiekti per dvejus su puse metų. 2018 m. pabaigoje pradėjusi dirbti teatre, radau likusius šešis šokėjus, su kuriais net nebūtų įmanoma parodyti operėčių divertismentų. Taip sutapo, kad vieni išėjo į pensiją, kiti vaikų auginti. Trupė išsibarstė, o prieš akis buvo jau suformuotas repertuaras. Labai džiaugiuosi, kad reikiamu momentu Aurelijus Liškauskas perėmė baleto trupės vadovo funkcijas, prisiėmė atsakomybę. Po to prisijungė Jelena Lebedeva

ir bendromis jėgomis, bendru matymu pradėjome galvoti, kaip trupę papildyti profesionaliais šokėjais. Nuo 2019-ųjų birželio Martynas Rimeikis pradėjo kurti „Eglę žalčių karalienę“. Tuomet mes jau turėjome sukomplektuotą trupę, kuri ir šoko šiame spektaklyje. Tada buvo apie 18 šokėjų, o šiandien jau turime 27 profesionalus, didžioji dalis yra baigę choreografijos mokyklas, užsieniečių iš įvairių šalių yra apie 90 proc., iš jų diduma ukrainiečiai. Tokį šuolį padaryti per dvejus su puse metų buvo mano vizija. To pakako trupei atsistoti ant kojų ir pasiekti atitinkamą meninės kokybės lygį.

Kokia Jūsų repertuaro politika, strategija? Kokios stiliškos spektakliams teikiate prioritetą?

Statome šiuolaikinio baleto spektaklius. Be abejo, trupė ateityje nešoks grynai klasikinių baletų, to nesiekiame, o ir trupė ne tokia. Europoje yra daug analogiškų mūsų dydžio trupių, šokančių šiuolaikinį baletą. Operetės, miuziklai liks, bet nebus vyraujantis žanras. Dabar sukame labiau link operų, bet ne didelių. „Skrajojantis olandas“ – išimtis. Orientuojamės į vidutinio dydžio operos spektaklius, nuosaikiai šiuolaikiškus, gal labiau modernią klasiką.

Kiek jums svarbūs lietuvių autorių spektakliai?

Teatro repertuare yra nemažai lietuvių autorių kūrinių, ko gero, esame lietuviškiausias teatras Lietuvoje. Pavyzdžiui, 2019 metai buvo dedikuoti kompozitoriui Eduardui Balsiui. Parodėme šokio spektaklį „Eglė žalčių karalienė“ ir operą „Kalionė į Tilžę“, ji buvo pastatyta tik vieną kartą LNOBT ir nugrimzdusi į užmarštį. 2022 m. numatome statyti lietuvių autoriaus operą, tačiau kol kas dar nenorėčiau jos įvardyti.

Ar ugdote jaunąją žiūrovą, ar repertuare pakanka spektaklių vaikams?

NUKELTA Į 3 PSL.

Fortepijoninės dinastijos gūsis

Nacionalinio simfoninio orkestro ir solistų gyvas koncertas Nacionalinėje filharmonijoje

ALDONA ELEONORA RADVILAITĖ

Gegužės pradžią daugelis muzikos mylėtojų prisimins džiugiai, nes po didelės pertraukos vėl atsivėrė Lietuvos nacionalinės filharmonijos Didžiosios salės durys. Žmonės pasiilgo gyvai atliekamos muzikos poveikiui, nesulyginamo su virtualiai perteikiamu, nors ir taip pat mielu, atlikėjų muzikavimu. Yra ir daugiau priežasčių pakiliai nuotikai – proga palikti namus ir susitikti su seniai matytais bendraminčiais, išgirsti gal niekada dar negirdėtus žymių kompozitorių kūrinius arba gėrėtis mėgstamų atlikėjų interpretacijomis. Po kelių kamerinių vakarų gegužės 7 d. Nacionalinė filharmonija pakvietė į orkestro muzikos koncertą „Dinastiją“, kur Lietuvos nacionaliniam simfoniniam orkestrui dirigavo Modestas Barkauskas, kaip solistai grojo du pianistų dinastijos atstovai – Aleksandra Žvirblytė ir Paulius Anderssonas. Lietuvos melomanams puikiai žinomi trijų kartų pianistai – profesorė Veronika Vitaitė, jos duktė, taip pat profesorė Aleksandra Žvirblytė ir anūkas Paulius Anderssonas. Reikėtų priminti, kad dinastijai priklauso ir šios darnios šeimos galva Vytautas Žvirblis – chorvedys, pedagogas, daugelio Šiaulių dainų švenčių, įvairių choro kolektyvų vadovas, neseniai iškilmingu koncertu LMTA atšventęs savo 90-ies metų jubiliejų.

Koncerto programoje – Lietuvoje itin retai skambančio rusų išeivių kompozitoriaus ir pianisto Nikolajaus Medtnerio (1880–1951) Koncertas fortepijonui ir orkestrui Nr. 3 e-moll, op. 60 („Baladė“), ir lenkų kompozitoriaus, pianisto Karolio Szymanowskio (1882–1937) Ketvirtoji simfonija „Sinfonia concertante“ fortepijonui ir orkestrui, taip pat op. 60. Puikus pianistas Medtneris, be daugybės kitų kūrinių, sukūrė tris koncertus fortepijonui ir orkestrui. Pasak paties autoriaus, šio, paskutiniojo, koncerto sukūrimui jį inspiravo Michailo Lermontovo baladė „Undinė“. Opusą baigė

1943 m. Vorikšyre (Anglija) ir dedikavo jį Indijos Maisoro maharadžai „su giliu dėkingumu už mano kūrybos įvertinimą ir tobulinimą“ (apie 1944-uosius dėl prastos sveikatos Medtneris nustojo koncertuoti, darė savo muzikos įrašus, padedamas Medtnerio draugijos, įsteigtos remiant Maisoro maharadžai. Taip Medtneris įrašė didžiąją dalį savo muzikos). 1947 m. kompozitorius šį koncertą paskambino pats ir įrašė su Londono filharmonijos orkestru, diriguojamu Isajaus Dobroweno. Klausantis įrašo, stebina autoriaus aukščiausio lygio pianistinis meistriškumas, virtuozinis spindesys, sugebėjimas ansambliškai tiksliai bendradarbiauti su orkestru, nuotaikingai traktuoti įvairios tematikos epizodus bei perteikti romantišką nuotaiką.

Šįkart koncerto fortepijono partiją atliko Paulius Anderssonas, puikiai įvaldęs sudėtingus virtuozinius pasažus, ryškiai traktavęs mažučius solinius tarpsnius, Sergejaus Rachmaninovo dvasia dvelkiančius skercinius fragmentus ar akordines slinktis. Trijų gana skirtingų dalių (atliekamų be pertraukos) opusas trunka ilgiau nei pusvalandį. Besiklausant šios sudėtingos muzikos, šį kartą susidarė įspūdis, kad vyrauja triukšmingi skambesiai, trumpų motyvų orkestro instrumentų partijos perkrautos, skamba vis tuo pačiu tempu ir nusiteikimu, muzikos

srautai pertraukiami lyg kitokios muzikos frazių, kurios tuoj pat dingsta. Gaila, kad nuo pat kūrinio pradžios ryškiai dominavo orkestras, jam gaudžiant *tutti* epizoduose galima buvo tik matyti, kaip vikriai ir tiksliais judesiais skambina pianistas... Laimei, buvo ir trumpų pianisto solo intarpų. Koncerto finale suskambo kadencija – kaip laisva fortepijono ir orkestro improvizacija, kurioje, pasak Richardo Holto, galima pajusti svajonių pasaulį su žmonių aistromis ir konfliktais. Čia ypač laisvai keičiasi vos ilgesni ir trumpesni muzikiniai vaizdai.

Tik pasikalbėjusi telefonu su A. Žvirblyte sužinojau numanomą priežastį, kodėl koncerto pradžioje keistai skambėjo orkestras. Pasirodo, dėl pandemijos saugumo priemonių orkestrantai buvo susodinti neįprastai plačiai, galimai jautėsi nepatogiai, o ir dirigentui – puikiam muzikui M. Barkauskui – matyt, buvo sunku prisitaikyti prie šios situacijos. Susidoroti su orkestro skambumu pianistams buvo sunku ir dėl ne iki galo pakelto fortepijono dangčio. Iki galo jo pakelti nebuvo galima: dirigentas nematytų orkestro, kaip ir instrumentininkai – dirigento.

Belieka pasidžiaugti, kad energingam jaunam pianistui patinka Medtnerio kūryba. Su Lietuvos nacionaliniu simfoniniu orkestru jis jau įrašė šį Koncertą, parengė sonatos „Nakties vėjas“, op. 25 Nr. 2,

Aleksandra Žvirblytė, Modestas Barkauskas ir LNSO

įrašą, kurį kovo mėnesį transliavo Olandijos radijo stotis „Concertzender“. Norisi Pauliui palinkėti sėkmės, juolab kad jis išvyksta į JAV, Majamio muzikos universitetą, pas žymų pedagogą prof. Keviną Kennerį studijuoti ir dirbti jo asistentu. Nuoširdūs sveikinimai!

Vos suskambus pirmiesiems Karolio Szymanowskio Ketvirtosios simfonijos „Sinfonia concertante“ fortepijonui ir orkestrui garsams, tarsi nušvito visa salės erdvė, pasidarė lengva ir gera girdėti šviesius ir gaivius sąskambius. Vėlyvajai Szymanowskio kūrybai būdingas unikalūs braižas, jungiantis elegantišką, subtilų frazavimą ir veržlią ekspresiją. Tai tarsi jungtis tarp Fryderyko Chopino ir XX a. muzikos novatorių Witoldo Lutoslawskio ir Krzysztofo Pendereckio. Szymanowskis žavėjosi Tatrų regiono etnine muzika, jos pirmykšte ritmine energija ir natūralia melodika. Savo Ketvirtąją simfoniją autorius dedikavo legendiniam pianistui Arthurui Rubinsteinui.

Iškart pasijuto, kad autorius yra puikus pianistas ir kompozicijos meistras. Sukurtas tikslus balansas tarp fortepijono ir orkestro instrumentų skambesio. Atrodė, jog būtent šiame kūrinyje labai svarbi fortepijono partija, į visą muzikos srautą padedanti įnešti įdomių ir užburiančių galimybių – nuo švelnumo iki deimantinio skaidrumo ar ryškios ekspresijos. Gali būti, kad

ilgainiui atlikėjai prisiderino prie neįprastų akustinių sąlygų. Puikiai skambėjo A. Žvirblytės brandžiai atliekamos frazės, orkestras nuotaikingai, plastiškai kūrė ypatingą, netgi hipnotizuojančią atmosferą, neužgožė svarbių fortepijono tematinų epizodų. Kulminacijose, kur orkestras griežė visu pajėgumu, galima buvo girdėti ir meistriškai atliekamus virtuoziškai sudėtingus fortepijono pasažus. Ilgos dramaturginės plėtotės linijos, plastiška garsų tėkmė bei atlikėjų nusiteikimas kuo raiškiau perteikti šios muzikos grožį suteikė daug džiaugsmo klausytojams.

Akivaizdu, kad savo talentingų atžalų pasirodymą salėje su jauduliu stebėjo ir abu senjorai – Veronika Vitaitė ir Vytautas Žvirblis, kurie savo atsidavimu muzikai nenusileidžia jauniesiems. Beje, pagal ankstesnį, priešpandeminį, sumanymą šiame koncerte turėjo dalyvauti ir pati prof. V. Vitaitė. Tačiau dėl pandemijos reikalavimų ir koncerto laiko limitų keitėsi pianistų programa, nesuskambo Vytauto Laurušo „Concertino“ trims fortepijonams ir mušamiesiems. Vis dėlto girdėjau, kad buvo padarytas šio kūrinio įrašas ir ateityje jį planuojama pateikti publikai.

Norisi padėkoti Filharmonijai, kad sugebėjo rūpestingai parengti saugias sąlygas klausytojų ir atlikėjų džiaugsmui. Lauksime kitų įspūdingų koncertų.

Paulius Anderssonas

D. MATVEJEVO NUOTRAUKOS

ATKELTA IŠ 2 PSL.

Žinoma. Jaunasis žiūrovas – teatro ateitis. Dar dirbdama LNOBT pasiekiau, kad edukacija užsiimtų nuolat dirbantis specialistas. Juo tapo Sofija Jonaitytė, prasidėjo nuosekli veikla. Šiuo metu turime daug edukacinių projektų. Kadangi negalime tiesiogiai dirbti su žiūrovais, mokiniams sukūrėme virtualų „Fausto“ projektą. Jame dalyvauja KVMТ baleto trupės vyr. choreografas Liškauskas ir už edukaciją atsakingas žmogus. Jie pristato „Faustą“, rodo spektaklio ištraukas,

vyksta virtualus bendravimas. Kas savaitę suorganizuojame po kelis virtualius susitikimus įvairių miestų mokyklų klasėms. Vieni projektai skirti tam tikram spektakliui, kiti teminiai. Supažindiname su užkulisiais, spektaklių apšvietimu. Įdiegiu naujovę: kūrėjai, pristatydami spektaklio premjerą, pateikia ir sumažintą jo 45 minučių trukmės edukacinę versiją. Spektaklių vaikams pakanka, juolab kad situacija dar tokia, kad neturime salės, kiekvienam pasirodymui ją nuomojamės. Vaikams paprastai skiriami spektakliai sekmadienį, visų repertuare esančių spektaklių net nespėjame parodyti.

Kokius festivalius numatote organizuoti, juose dalyvauti?

Rengiamo klasikinės muzikos ir šokio festivalį. Šiomet kardinaliai pakeitėme jo koncepciją ir pavadinimą. Iki šiol daugiau nei 20 metų vyko festivalis „Muzikinis rugpjūtis pajūryje“. Dabar jis vyks Klaipėdos elinge ir vadinsis Tarptautinis Klaipėdos festivalis. Jis reprezentuos ne tik Klaipėdą ar Vakarų Lietuvos regioną. Turime ir didesnių siekių. Kadangi elingas yra išskirtinai unikali vieta, tai manau, kad festivalis gali būti patrauklus ir Europos kontekste. Pavyzdžiui, galėtų būti kaip lietuviškasis Brėgenco festivalis, kuris vyksta kiekvieną vasarą

ant ežero, arba Savonlinos festivalis Suomijoje, vykstantis oloje. Šią vasarą elinge rodysime „Skrajojančią olandą“, Clugo vienaveiksmius šokio spektaklius, rengsime simfoninės muzikos koncertus.

Kokie artimiausi teatro planai?

Rengiamės statyti Gaetano Donizetti komišką operą „Pulko duktė“. Tuo labai džiaugiuosi, nes komiškų operų Lietuvos teatruose beveik nėra, išskyrus Gioacchino Rossini „Sevilijos kirpėją“. Donizetti muzika tinka mūsų atlikėjų balsams, labai sveika jį dainuoti. Kirilas Simonovas pradėjo statyti šokio spektaklį

„Romeo ir Džuljeta“. Rengiamės minėtiems Clugo vienaveiksmiams šokio spektakliams. Esame suplanavę visą 2022 metų sezoną, numatytos dvių operų ir vieno šokio spektaklio premjeros. Turime ir tolimesnių planų. Kaip plėtosis jų projektavimas, priklausys nuo daugelio išorinių aplinkybių.

Labai noriu pasidžiaugti visu teatro kolektyvu, nes matau daug degančių akių, pasiaukojančių žmonių, tikinčių tuo, ką daro. Be viso šito nebūtų buvę įmanoma pasiekti tokių rezultatų, kokius turime dabar.

Dėkoju už pokalbį.

Teatre – atvirai išsakyti tai, kas skauda

Pokalbis su aktore Monika Poderyte

AISTĖ VERPEČINSKAITĖ

Kalbamės su Artūro Areimos teatro (AAT) aktore Monika Poderyte, sukūrusia vaidmenis tokiuose spektakliuose kaip „Klamo karas“ (rež. Artūras Areima, 2016), „Antikristas“ (2017), „Virimo temperatūra 5425“ (2017), „Aklieji“ (2018), „Hamletmachine“ (2018), „Electronic city“ (2019), „Nothing Hurts“ (2020), „Ūbo teismas“ (2021) bei spektakliuose-teatrinuose filmuose „Už geresnį pasaulį“ (2020) ir „Testas“ (2020).

Jau penkerius metus esi AAT trupės narė. Kuo Tave patraukė šis teatras?

Būdama studentė stengiausi pamatyti kuo daugiau spektaklių įvairiuose teatruose. Žiūrėjau viską, kur pavykdavo pakliūti, stebėjau, kas buvo sukurta jau seniai ir kas dabar, lyginau, diskutavau su draugais, svarsčiau, kokiam teatre norėčiau kurti. Pamenu, buvo daug įspūdžių: vieni spektakliai tiesiog praplaukdavo pro akis, kiti sukeldavo didelę nuostabą, trečiuose žavėjo tam tikrų aktorių vaidyba ir profesionalumas. Bet ilgą laiką nesusidūriau su kūrinium, sukeliančiu labai aštrius jausmus, kurie iš manęs veržtųsi ir norėtų būti išsakyti, išjausti gyvai.

Pamenu pirmąjį susidūrimą su Areimos kūryba. Tai buvo spektaklis „Ričardas II: Post factum“, vykęs VDU centriniuose rūmuose ant laiptų. Su šiuo spektakliu gimė ir AAT kaip nepriklausomas teatras, trupė. Šis kūrinys tuo metu man dar buvo net per sunkus suprasti – niekada nebuvo mačiusi tokio tipo spektaklių, tokios aktorių vaidybos. Ėjau į tą spektaklį visus kartus, kiek jį rodė. Po to Nacionaliniame Kauno dramos teatre pamačiau Areimos režisuotą spektaklį „Mechaninė širdis“. Tai buvo antras toks spektaklis, tapęs kaip manija – nori pamatyti dar ir dar. Ir kiekvieną kartą žiūrėdama šį kūrinį (skirtą ir vaikams, ir suaugusiems) jaučiau, kad per jį manyje užgimė nepaliaujamai auganti meilė teatrui. Tada buvau antrakursė ir jau svajojau apie galimybę prasmukti į Areimos repeticijas, stebėti darbą su aktoriais, nes šiuose dviejuose spektakliuose (vėliau ir kituose) pamačiau, kad jie dega noru būti scenoje, noru vaidinti, noru kurti, atsiduoti visa širdimi ir taip nuoširdžiai. AAT patraukė mane atvirumu, tikrumu ir besąlygišku atsidavimu kūrybai, teatrui.

Baigei vaidybos bakalaurą VDU, o kaip patekai į AAT? Galbūt pažintis su Areima, jam dėstant režisūrą VDU, jus ir suvedė?

Taip, iš tikrųjų pirmoji pažintis buvo VDU. Mūsų kursui Areima

pusmetį dėstė režisūrą. Kiti, vyresnių kursų aktoriai dirbo su juo daugiau nei dvejus ar trejus metus. Visada eidavau į vyresnių aktorių kursų paskaitas, kurias jiems dėstė Areima. Nepraleisdavau galimybės prasmukti ir į etudų peržiūras. Nors kartais jos ir būdavo uždaros, vis įsiprašydavau stebėti tyliai, kažkur kampe.

Buvau trečiame kurse, kai Areima pakvietė kurti vaidmenį monospektaklyje „Klamo karas“ pagal Kai Henselio pjesę. Tai man buvo didžiulis įvertinimas, pirmas mano vaidmuo profesionalioje teatro scenoje, pirmas vaidmuo AAT trupės spektaklyje, pirmas susidūrimas su režisieriumi Areima. Taip prasidėjo mano kelionė AAT.

Esi, ko gero, daugiausiai Areimos spektaklių suvaidinusi aktorė, būtų sunku išvysti AAT spektaklį be Tavęs – tampi vienu iš teatro veidų. Kaip manai, kodėl taip yra?

Apie tai negalvoju. Manau, Artūras turi labai stiprią trupės viziją: jos nariai dirba prie kiekvieno projekto, atsiranda tęstinumas, bendras augimas, atpažįstamumas. Džiugu, kai prisijungia nauji nariai ir lieka ilgam. Man taip pat labai svarbus trupės reiškinys. Visada žavėjauosi estų trupe NO99, garsiąja „Needcompany“, Krzysztofo Warlikowskio spektakliais, kuriuose gali kone visada pamatyti tą pačią aktorių trupę. Man didžiulė vertybė dirbti su tais pačiais žmonėmis, stebėti, kaip jie kinta, auga, stiprėja, silpnėja, atsiveria, užsidaro. Trupė asocijuojasi su šeima, be jos man sunku įsivaizduoti visišką atvirumą.

Esi ne tik aktorė, bet ir dauge-lio AAT spektaklių kompozitorė. Baigei chorinį dainavimą ir mokeisi groti fortepijonu. AAT spektakliuose dažnai išnaudojami šie Tavo gabumai, pasitelkiamas Tavo balsas spektaklio atmosferai sustiprinti. Kodėl vis dėlto nepasukai muzikos keliu?

Sujungiau muzikos ir teatro kelius ir jaučiu, kad išėjo labai neblogas duetas. Muzikalumas teatre reiškia labai daug. Muzika yra be galo svarbi ir stipri teatro dalis – jungiamoji šerdis. Kaip aktorei, muzika padeda kurti vaidmenį, suprasti jį, įsigilinti. Kaip žiūrovei, ji atveria vaizduotę, padeda išgirsti spektaklį, ne tik pamatyti.

Kaip Tave, kaip kūrėją, ir AAT veiklą paveikė pandemija? Ieškojote naujų raiškos būdų, kūrėte spektaklį-filmą. Ar tai pasiteisino?

Iš pradžių maniau, kad ji niekaip manęs nepaveikė, be to, jog netekome galimybės gyvai rodyti spektaklių, susitikti su žiūrovais,

Monika Poderytė

L. VANSEVIČIENĖS NUOTR.

dalintis energija. Ir toliau ruošiausi kitiems, ateinantiems projektams, žiūrėjau filmus, domėjausi užsienio kūryba, stengiausi pamatyti kuo daugiau teatro „Schaubühne“ bei „Nowy Teatr“ rodytų spektaklių įrašų. Dažnai (ne karantino metu) tam net neturėdavau laiko, o čia atsirado galimybė skirti tam daug daugiau dėmesio, pasisemti žinių ir suvokimo, domėtis, semtis įkvėpimo iš nuostabių aktorių, gilintis į šią profesiją ir ugdyti savo suvokimą apie kasdien kintančias vaidybos formas, jų prasmę, esmę, paveikumą. Aišku, tai ilgai netruko. Aš negaliu nustygti vietoje, turiu veikti, manyje per daug energijos, kad neveikčiau. Ir be galo greit pasiilgstu gyvos kūrybos, scenos, galimybės pamatyti kitų teatrų kūrinius.

AAT veikla nesustojo. Tiksliau, Artūras nesustojo. Per pirmąjį karantiną gavome iš jo žinutę su pasiūlymu kurti spektaklį-filmą, kurį galėtume pritaikyti rodymui per karantiną. Kūrinys buvo absoliučiai idėjinis, be jokių finansavimų ar panašiai, gimęs iš didžiulio troškulio kurti ir atliepti dabartinę pasaulio, žmogaus bei savo paties būseną ir jausmus. Dirbome namie, filmavomės, repetavome, siuntėme filmuotą medžiagą Artūrai, o jis mums siųsdavo pastabas, komentarus. Gal skamba ir neįtikėtina, bet šio filmo-spektaklio kūrybinis procesas buvo vienas intymiausių ir tiksliausių mano turėtų darbų, nes gavau, ir visi gavome, labai daug asmeninių užduočių, asmeninių pastabų. Iki pat premjeros tęsėsi jausmas, kad visi dirba labai artimai ir profesionaliai. Manau, filmas ir spektaklis „Už geresnį pasaulį“ tapo vienu stipriausių pastarųjų metų mūsų trupės kūrinijų.

Viename interviu esi sakiusi: „Tikime medijomis, bet ne žmonėmis. Mūsų gyvenimuose neliko intymaus santykio, viskas tapo vien juokais, o mes – neatviri ir užsidarę.“ Ar palaikai virtualaus teatro idėją?

Man visada įdomu žiūrėti tai, kas sukurta kokybiškai. Ypač jei kalbame apie virtualų teatrą. Virtualiu teatru laukau ir spektaklių vaizdo įrašus. Yra tokių, kuriuos

stebėti įdomu vien todėl, kad jie nufilmuoti labai kokybiškai ir profesionaliai. Jei kameros darbas neatsilieka nuo vyksmo scenoje, tinkamai parinkti kadrai atskleidžia detales, veiksmo liniją, leidžia bent iš dalies pajusti, ką aktoriai transliuoja scenoje gyvai. Jei kalbame apie „gyvąjį“ teatrą virtualiai, tai yra apie *live* „Zoom“, tai ne, man tai visiškai neįdomu ir neįaudina. Galiu drąsiai sakyti, kad mane net nervina „Zoom“ teatras.

Esi dalyvavusi žymaus režisieriaus Roberto Wilsono tarpdisciplininiam projekte. Ką ši patirtis Tau davė kaip aktorei?

Antro kurso studentei atsidurti Vokietijoje, Potsdame, ir dalyvauti Roberto Wilsono spektaklio statymo *stage-A* etape buvo be galo vertinga patirtis. Prie projekto dirbo profesionalų komanda. Nemažai žmonių, tarp jų ir mes, buvome statistai, tačiau būtent per tas repeticijas režisierius ir jo asistentai atsirinko aktorius, kuriuos norėtų matyti kituose spektaklio kūrimo etapuose ir galutiniame pastatyme. Grįžusi gavau oficialų kvietimą prisijungti prie tolesnio projekto „LUTHER dancing with the gods“ kūrybos proceso, tačiau tuo metu jau buvau pradėjusi repetuoti spektaklį Vilniuje ir šios progos teko atsakyti.

Mane, kaip aktorę, šios repeticijos ir darbas su režisieriumi išmokė, regis, labai elementarių dalykų – kaip stovėti scenoje, kaip vaikščioti, kaip susikaupti, ką reikia pagarba scenai ir joje esantiems kolegoms. Išmokė drausmės, taip pat stebėti ir pastebėti detales, leido susipažinti su precizika, estetika ir suprasti, kad jokia „chaltūra“, pakšta menininkui, niekada nebus ir neturėtų būti priimta.

Wilsono kūryboje, kiek teko suprasti ir pajauti, aktorius yra labiau objektas, įrankis. Jis veikia labai preciziškai tiksliai, ir čia nėra laisvės ar galimybės improvizacijai ar atvirumui. Tai labai išskirtinis kūrybos metodas, tą tikrai galima justti būnant scenoje. Šis procesas leido suprasti, kad toks teatras man nėra artimas, negalėčiau ir nenorėčiau kurti tik tokiaame teatre. Jis

per „sausas“, scenoje man reikia atvirumo, sielos „mėsų“, kūno energijos ir nuovargio. Man reikia galimybės išsakyti tai, kas skauda, labai atvirai, kartais net tiesmukai. Tikiu, kad taip galiu pastūmėti kitus žmones, žiūrovus imti kalbėti ir reikšti jausmus atviriau ir nuoširdžiau.

Kokia Tavo teatro vizija? Gal gali pateikti spektaklio, atspindinčio Tavo kūrybinį suvokimą, pavyzdį?

Teatras turėtų būti toks reiškinys, kuris kalba čia ir dabar ir kiekvieną kartą gimsta iš naujo. Juk teatras yra gyvas savaime – nė vienas spektaklis neprilygsta kitam, nė vieno spektaklio neatkartosi lygiai taip kaip praeito. Tai ir yra grožis. Į teatrą turėtų sutipti šiandienos esatis, mažomis detalėmis nusakanti ateitį. Teatras turėtų net aplenkti šiandieną. Teatras, kai nepretenduoja mokytį ar moralizuoti, turi didžiulę galią paliesti ir paveikti žmogų.

Spektaklių, atspindinčių mano kūrybinį suvokimą, yra ne vienas, paminėsiu režisieriaus Milo Rau „La Reprise: Histoire(s) du théâtre“.

Man ypač įsiminė Tavo *incognito* vaidmuo „Klamo kare“. Tada dar nežinojau tavęs kaip aktorės ir buvau visiškai įtikinta personažo androginiškumu. Koks Tau įsimintiniausias vaidmuo?

Ačiū, malonu išgirsti. Šis vaidmuo man iki šiol reiškia labai daug. Ne tik dėl to, kad tai pirmasis mano vaidmuo profesionalioje teatro scenoje, bet ir todėl, kad tai mano kelionės AAT pradžia. Klamo vaidmuo buvo vienas sudėtingiausių mano, kaip aktorės, kelyje. Jis pareikalavo daug laiko, susikaupimo ir darbo. Stresas ir didžiulė atsakomybė, kad tai pirmasis mano vaidmuo, tikrai nepagelbėjo kurti, vis išmušdavo iš vėžių. Bet susitvarkiau, susigyvenau, išgyvenau.

Visus vaidmenis myliu savaip. Kiekvienas vaidmuo yra skirtingas gyvenimo etapas, juose slepiasi įvairūs mano išgyvenimai, kai kuriuose labai asmeniškai, kituose – apimantys visą pasaulį. Bet jei išskirčiau vieną, tai būtų Martynos (motinos) vaidmuo spektaklyje „Virimo temperatūra 5425“ pagal Virginijos Rimkaitės pjesę. Nemoku paaiškinti to jausmo, bet vaidmuo toks juokingas man pačiai ir jis taip dažnai iškyla mintyse, kad jame tikrai yra kažkas „įsimintino“. Ir apskritai tai *crazy* spektaklis ir *crazy* vaidmuo. Labai jo pasiilgau.

Kokie artimiausi Tavo, kaip aktorės, planai?

Daug keliauti, nesustoti, domėtis savo profesija, lavinti įgūdžius, stebėti aplinką ir, svarbiausia, kurti ir dalintis kartu su trupe.

Ačiū už pokalbį.

Svajonės pildosi

VIII baleto mokyklos laida. Petras Skirmantas ir Jurijus Smoriginas

ŽILVINAS DAUTARTAS

Kaip mes pasirenkame savo ateitį? Patys? Ar tai už mus padaro tėvai, mokytojai, draugai? Ar visos mūsų vaikystės, paauglystės svajonės būti balerina, kosmonautu, gydytoju arba mokytoju išsipildo, ar taip ir lieka tik svajonėmis? O jei ir išsipildo, tai kieno pastangomis? Manau, kad ir aštuntosios M.K. Čiurlionio menų mokyklos choreografijos skyriaus laidos absolventai, prieš aštuonerius metus pravėrę duris į Terpsichorės pasaulį, 1974 m. pavasarį atsisveikindami su mokykla neabejojo, kad jų svajonės pildosi. Pildosi ne tik jų pačių pastangomis, bet ir dėl jų mokytojų, lydėjusių savo mokinius išstisus aštuonerius metus, kruopštaus ir pasiaukojamo darbo. Gražina Beganskaitė, Erika Limontaitė, Petras Skirmantas ir Jurijus Smoriginas įsiliejo į Operos ir baleto teatro kolektyvą, Laima Žiupkaitė, Natalija Chachalina tapo neatsiejama Kauno muzikinio teatro kolektyvo dalimi. Kuris iš jų mokytojų labiau prisidėjo prie absolventų sėkmės, net ir dabar sunku pasakyti. Ko gero, kiekvienas įnešė savo dalį į auklėtinių ateitį. Dalia Buivydaitė-Ivanova, Leokadija Šveikauskaitė-Dumšaitienė, Lili Navickytė-Ramanauskienė, Jadvyga Jovaišaitė-Olekienė, Aliodija Ruzgaitė, Nijolė Šimkūnaitė, Antanas Beliukevičius ir Pranas Peluritis – mokytojai, kuriems turime dėkoti už aštuntąją skyriaus absolventų laidą.

Bene ryškiausi šios laidos atstovai – Petras Skirmantas ir Jurijus Smoriginas. Labai skirtingi savo duomenimis, temperamentu, charakteriu, tačiau sugebėję maksimaliai pasinaudoti mokytojų Beliukevičiaus ir Peluričio klasikinio šokio metodikos „bagažu“, igyto Agrippinos Vaganovos choreografijos mokykloje Leningrade (dabar Sankt Peterburgas). Skirmantas jau per atskaitinį absolventų koncertą maloniai nustebino me-nine branda ir stiliaus pajautimu. Elegancija, santūrumas ir pabrėžtinis dėmesys partnerei (Limon-taitė), šokant Auroros ir Dezirė duetą iš Piotro Čaikovskio baleto „Miegančioji gražuolė“, tapo lyg pagrįsta jaunojo atlikėjo paraiška ateičiai. Baletą dievinanti Livija Gulbinaitė knygoje „Akimirkos vaikai“ rašė: „Po stažuotės Leningrade lyg nuo trampolino artistas nušoka į pagrindinių vaidmenų šviesą. Princas Zigfrydas (P. Čaikovskio „Gulbių ežeras“) – gražus, aukštas, romantiškas. Mūsų teatras, manau, lyg Dievo dovaną gavo tokiu ūgiu apdovanotą artistą. (...) Gražus, aukštas partneris scenoje – nuostabu!“

Jei neklystu, tokie epitetai pirmą kartą buvo pavartoti kaip esminis vertinimo kriterijus. Manau, kad vertinti Skirmantą kaip šokėją reikia ne tik ir ne tiek dėl tos Dievo dovanos, kiek dėl jo dar mokyklos suole pasireiškusio brandumo, ne tik žinojimo, ko siekia, bet ir su-pratimo, kad viską lemia tai, kiek tu dirbi ir kaip dirbi. Drįstu teigti, kad Skirmantas nuo pirmų žingsnių baleto pasaulyje iki pat profesinės karjeros pabaigos reikliausias buvo sau. Kad ir kokį vaidmenį kurtų, scenoje jis ne tik stebėtinai įtaigiai perteikdavo herojaus dvasinę būseną, bet ir subtiliai išsaugodavo autentišką to ar kito klasikinio baleto stilių. Skirmantui šokant Dezirė ar Albertą (Adolphe'o Adamo „Žizel“), Zigfrydą ar Mėlynąjį paukštį (Čaikovskio „Gulbių ežeras“), Bazilį ir Espadą ar Žaną de Brieną (Liudvigo Minkaus „Don Kichotas“ ir Aleksandro Glazunovo „Raimonda“), Džeimsą (Hermano Løvenskioldo „Silfidė“) ar Poetą (Fryderyko Chopino ir Aleksandro Glazunovo „Šopeniana“), tarsi laiko mašina persikeldavai ne tik į tą epochą, kurioje vyksta veiksmas, bet ir tą laiką, kai buvo kuriamas tas ar kitas klasikinio baleto šedevras. Baleto kritikas Audronis Imbrasas pateikia estų baletmeisterės Mai Murdmaa, kadaise mūsų scenoje pastačiusios Bėlos Bartoko „Stebuklingą mandariną“ ir pakvietusios Skirmantą dalyvauti Taline statomame baleto spektaklyje „Credo“, žodžius:

Viljola Parutytė ir Jurijus Smoriginas balete „Mergaitė ir mirtis“

LNOBT NUOTR.

Petras Skirmantas ir Jolanta Valeikaitė balete „Gulbių ežeras“

M. VIDZBELIO (VLE) NUOTR.

„Mai Murdmaa, kalbėdama apie šį veikalą, pasidžiaugė P. Skirmanto gebėjimu greitai įsitraukti į jų trupės spektaklį. Nors tai buvo nelingva – jau vien todėl, kad dvasiniai dalykai išreiškiami technologiškai sudėtinga klasikinio šokio leksika. Estė choreografė akcentavo lietuvių šokėjo muzikalumą.“

Be unikalaus atlikėjo talento, Skirmantas turi dar ir gan retą tarp kūrėjų savybę – vadybininko ar impresarijaus (vadinkite kaip norite, dėl pavadinimo esmė nesikeičia).

Organizaciniai šokėjo gebėjimai ne tik padėjo įrodyti „Goskoncertui“ (sovietinė koncertų organizatorė užsienyje, turėjusi šios veiklos monopolį), kad ir mažesnės „broliškos respublikos“ gali atstovauti klasikiniam baletui „užsieniuose“. Jo įkurtas fondas „Dance“ populiarino klasikinio baleto meną, plėtė ryšius su kolegomis iš kitų šalių, finansavo ir organizavo įvairius renginius, koncertus, skirtus šokio muzikai Terpsichorei.

Net ir atsisveikinęs su scena, Skirmantas liko ištikimas pasirinktos muzikos tarnas. Visą savo žinių lobyną, sukauptą patirtį, visa tai, ką gavo iš mokytojų, kolegų, pasklidusių po pasaulį, dirbdamas pedagogu choreografijos skyriuje, vadovaudamas jam, ne tik perdavė mokiniams, bet ir įdiegė jiems gebėjimą maksimaliai atsiskleisti scenoje. Kalbant sportiniais terminais, klasikiniame baletе estafetės lazdelę Skirmantas perdavė savo mokiniams. Dabar ji unikalaus Skirmanto mokinio Edvino Jakonio rankose. Tad palaukime, kol jo mokinyš įveiks bent pusę baleto artistui skirtos distancijos.

Jurijus Smoriginas – visiškai bendraklasio Skirmanto priešingybė. Skirmantas nuo pat pradžių žinojo, ko nori, ko tikisi ir kaip tuos tikslus pasiekti, o Smoriginas su jaunatvišku maksimalizmu ieškojo savo vietos po scenos prožektorių šviesa. Impulsyvus, nenustygstantis vietoje, turintis nuomonę ir nebijantis jos reikšti, hiperaktyvus ir todėl besiblaškantis tarp savo tapatybės paieškų, Smoriginas nuo savojo likimo tiesiog negalėjo pabėgti. Jam buvo lemta tapti baletmeisteriu, nes tai vienintelis būdas šokiu išreikšti savo ego. Nors pirmieji Smorigino choreografiniai bandymai buvo

įgyvendinti profesionalioje scenoje, būsimasis baletmeisteris norėjo būti nepriklausomas nuo administracinės rutinos, nuo prievolės atsižvelgti į „valdiškų“ institucijų reikalavimus ar primygtinius pageidavimus. O tai galėjai įgyvendinti tik turėdamas savo trupę. Ir Jurijus žinojo, kad ją turės.

Aš jį vadinu lietuviškuoju Bėjart'u. Ne tik dėl organiško novatoriškumo. Ir Maurice'o Bėjart'o baleto trupė „XX amžiaus baletas“, ir Jurijaus Smorigino įkurtas „Vilniaus baletas“, kurį vadinu „XXI amžiaus Lietuvos baletu“, abiem kūrėjams buvo ne savo ambicijų įgyvendinimas, o galimybė kitaip parodyti neoklasikinį šokį, nubrėžti ateities gaires. Šių choreografų miniatūros stebina savo užbaigtumu, lakoniškumu ir kartu emociniu užtaisais, kuris pavergia ne tik atlikėjus, bet ir žiūrovus, priverčia įsigilinti į skleidžiamą žinią.

Kartais kyla mintis, kad teatre nebuvo maksimaliai išnaudotos ir Jurijaus, kaip baleto artisto, galimybės. Ragana Bogdano Pavlovskio balete „Snieguolė ir septyni nykštukai“, Rotbaras „Gulbių ežere“, Silvio Michailo Čulakio „Dviejų ponų tarne“, Girdvainis Viačeslavo Ganelino „Baltaragio malūne“, Mirtis Anatolijaus Šenderovo balete „Mergaitė ir mirtis“ – tokie skirtingi vaidmenys, puikiai atskleidžiantys neribotus baleto šokėjo aktorinius gebėjimus. O gal ir gerai, kad viskas taip vyko? Juk tos neišnaudotos galimybės tikriausiai ir vertė ieškoti būdų, kaip realizuoti save. Užtai dabar turime savą „lietuvišką“ Bėjart'ą, baigusį M.K. Čiurlionio menų mokyklos choreografijos skyrių, turime gausybę choreografijos miniatūrų, tikrų šedevrų, praturtinusių Lietuvos baleto aukso fondą.

Eimuntas Nekrošius

Pokalbiai, repeticijos, užrašai (1989–2000)

TĘSINYS. PRADŽIA NR. 16

RŪTA VANAGAITĖ

2000 m. liepa. Venecija. Režisūros masterclass

Medžiaga režisierių darbui: Mi-chailo Bulgakovo kūriniai

Vertėja – Birutė Michelinī, režisieriaus asistentė – Rūta Vanagaitė Masterclass dalyviai: Lucia Amara, Sabrina Sinatti, Saverio La Ruina („Meistras ir Margarita“). Claudio Spadola, Andrea Collavino („Sūns širdis“). Marcello Cotugno, Massimiliano Cividati, Marco Sgrosso („Morfijus, jauno gydytojo pasakojimas“).

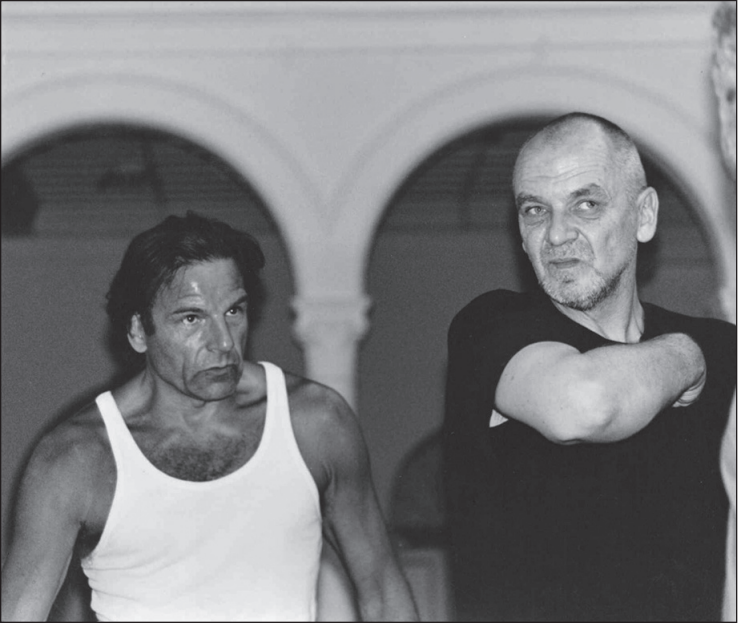
E. N.: Bazė yra Maskva. Scenos aikštelė yra Maskva. Noriu iš kiekvieno jūsų išgirsti: kas yra Maskva? Jūs rytoj pradėsit rodyti ištraukas, namų darbus, ir man reikės jas visas apjungti finaliniam pasirodymui. Kas apjungs? Laikmetis ir vieta. Norėčiau, kad tai būtų ne abstraktūs žodžiai, o konkretūs vaizdai. Kokią mes sukuriame erdvę savo darbams? Nenorėčiau, kad laikas ir vieta būtų sąlygiški. Nes Bulgakovas sukuria atmosferą keliais taupiais sakiniais: karštis, abrikosų limonadas. Keletas sakinių, nušlifuoti iki poezijos tobulumo. Ar tai istorija, pakabinta ore? Suradę jungimą, rodysime atskiras scenas. Taip pat pabandysime padaryti vieną sceną kartu. Kiekvienas sugalvos impresiją, kuri būtų naudinga ne tik jam pačiam, bet ir kolegai.

Pirma ištrauka
Aktorė vaidina katiną Begemotą, kalba pratisu balsu, ūbaudama.

E. N.: Norėčiau paklausti režisierės: ką jūs kalbėjote aktorei? Režisierė: Palikau aktorei laisvės. Galvojau apie pačią katiną idėją. E. N.: (aktorei) Tu nesi nei katinas, nei žmogus. Tu nekenti žmonių. Katinas nori imituoti žmogiškus judesius, bet jis yra kitoks. Katinas beprotiškumas: jis išgyvena Šetono istoriją. Žino daug dalykų ir priekį. Režisierė: Norėjosi išplėsti katiną vaizdą, kokio nėra romane. E. N: Reikia aktorę pagirti, kad ji vykde jūsų reikalavimus. Jūs išsikot su abstrakcija. Čia truputį pamišimo, truputį charakterio. Kaip režisierė, nedavėte aktorei nė vieno tikslaus atraminio taško. Ateina nuo Venecijos kanalo žmogus, gondolininkas. Jis mato, kas čia scenoje dedasi. Jis galvoja: ar jie čia vaidina beprotnamį, ar sapną? Į tai, ką kuriat, ką rodot, visada pasižiūrėkit kitų akimis. Jūs jauna, jums įdomu plastika. Aišku, katės plastiką surast sunku.

Miuzikle „Katės“ dirbo didžiulės pajėgos, ir rado tik vieną gerą juosį. Man rodos, čia nėra nė trupčio Bulgakovo... Koks tas katinas? Antipatiškas? Simpatiškas? Aišku, kad simpatiškas. Siūlyčiau paprastus būdus. Jų labai daug. Na, kuris ateis į sceną? Vyras, aktorius. Pabandysime padaryti katiną. Žinom, kad katinai murkia, kad prausiasi. Bet eina kalba apie Bulgakovo katiną. Neturime to užmiršti. Ponas išsivedė katiną pasivaikščioti. Patriarcho tvenkinių parko dalis. Padarom etiudą. Paimam virvutę. Ponas su katinu užėitų, pavyzdžiui, pas stomatologą. Jau ir tai arčiau Bulgakovo: fantastinis elementas, bet realistinis. Tai jau būtų Bulgakovo dvasioj. Su visom žmogiškom taisyklėm. Katinas atsistų į stomatologo kėdę ir prašytų sutaisyti dvi iltis. Kokia būtų seselės reakcija? Kokia profesoriaus, paties katinų? Atsirastų dėkingas vaidybinis laukas. Žiūrovas būtų dėkingas: įdomu! Truputį pasakos elementas, bet Bulgakovas naudojosi ir Gogolio, ir Hofmano literatūrine baze. Kokia dantų taisymo mašina buvo? Kokiais vaistais kvepėjo? Ar atėjęs katinas valėsi kojas? Penkiolikos minučių trukmės puikus etiudas... O dabar jūs aktorei duodat užduotį išreikšti jausmus, bet apribojate išraiškos galimybes ir statote aktorę į nepatogią padėtį. Ji neturi jokio atramos taško. Neįsivaizduokit, kad taip kalbu, Jūs pasirinkot profesiją, kuri yra žiauri. Jūs, kaip režisierė, turit padaryti savo darbą, sugalvoti aplinkybes. Arba kitas variantas. Kažkuris aktorius atsineša katiną. Jis toks tingus, kad beveik kaip lagaminas. Kaip žaidžiama su katinais? Kaip jie treniruojami? Iškelkit koją, tegu katinas šokinėja. Koja šeimnininko kyla, kyla, ir katinas šoka, šoka vis aukščiau. Eina ant keturių, o po to žmogiškai peršoka, ir vėl ant keturių. Koks tas šuolis – grakštus? Juk katinai neužsimuša... Kokia aplinka? Ar katinas domisi dresūra, ar paukščiais? Gal jis po to užsiropš šeimnininkui ant kupros? Pasodinkim tris senutes stebėti dresūros sceną. Keistas katinas! Gal už kiekvieną pašokimą jis po laikrodį gauna? Tai jau išvis arti Bulgakovo... Arba katinas su Volandu žaidžia šachmatais... Ir pradeda numatyti visus įvykius, ir po truputį kyla nuo šachmatų stalelio, ir patys tampa šachmatų figūrom, užimdami visą scenos erdvę... Tokius dalykus nesunku sugalvoti. Bet nuo jų reikia pradėti, o ne nuo abstrakcijų, lyg būtumėte poetė.

Jei esat režisierė, turit galvoti konkrečiai. Aš to iš jūsų nereikalauju, tik rekomenduoju. Atsiremti į santykį. Į materiją. Į faktūrą. Nenuo-riau jūsų grąžinti į realizmą, bet šiek tiek žemiškumo jums nepakenktų. Romanas baigiasi – kaip visi katinai iššaudomi. Prisiminkime Gojos „Caprichos“. Atlikim katinų šaudymus Gojos stiliumi. Poncijaus Piloto ir Ješua dialogas E. N.: Kaip išvengti banalybės? Gal Ješua neduotume nė vieno žodžio, jo atsakymas būtų smuiku – muzikinė frazė. Čia jau sprendimas. Sunku pasakyti, teisingas ar ne, bet jau ryškus. Čia pavojinga tema, labai pavojinga, nesunku nuslysti į banalybes. Paskui gal smuikas paimitų itin aukštą garsą, nuo kurio plyštų galva?.. Dirbkit, gal ir nereiks mano pagalbos. Kaip šachmatuose, duodu pirmą poziciją pradžiai. ...Bulgakovo laikų Maskva. Verčiami kryžiai. Apie Dievą negalėjai kalbėti, apie velnią irgi negalėjai. Maskva kliedėjo kinematografu. Atsiranda pornografija... Tas laikas – madingos savižudybės... Tai laikas, kai uždarydavo upelius ir paversdavo juos kanalizacija. Atkreipkite dėmesį, kad daug kas romane vyksta ant stogų. Gal pakišti Maskvą po scena, o scena yra stogas? Kiekvienam mieste stogais gali labai toli nulėkti. O jei perkelti Ješua ir Piloto sceną ant stogo?.. Ar skaitėt Pāro Lagerkvisto „Barabą“? Reikia žinoti tam, kas darys Poncijų Pilotą. Tas kūrinys beveik prilygsta Bulgakovui. Bulgakovas savo romaną labai gudriai sukonstravo. Ne mūsų galvoms suvokti, ką iš tikrųjų jis parašė. Mes tik tą pirmą sluoksnį galim nuimti. Nuo 38-erių Bulgakovas neišejo į lauką. Sirgo. Tik balkonas ir peilinė balkone. Vienas jaunas kolega stato visą Bulgakovo romaną. Sakau: o jeigu tu pastatysi, kas toliau? Aukščiau nėra kur. Sunkiau nebūna. Jis negirdi manęs. Per jaunus. Liepos 15 d. Ištrauka: Bulgakovo laiškas Stalinui E. N.: Bulgakovas vieną kartą sakė: „Niekados neprašyk pagalbos stipresnių. Jie patys tau ją pasiūlys.“ Jis pats parašė Stalinui tik vieną kartą. Ir 1938, ir 1939 metais Bulgakovas galėjo kreiptis pagalbos į bet ką. Ir jam būtų surastos puikios ligoninės. Man rodos, jūs paviršutiniškai pažiūrėjot į visą situaciją. Pavertėt ją šoku. Čia yra realus faktas, realus atvejis. Reikalinga kitokia stilistika. Ar turit su savim šitą laišką? Čia reikalinga labai tiksli psichologija.

ASMENINIO ARCHYVO NUOTR.

Eimunto Nekrošiaus režisūros masterclass

Ką aš matau scenoje? Vargšas rašytojas šluoja sceną, keikia tarybų valdžią ir prašo darbo. Taip nebuvo su menininkais nei Rusijoje, nei Italijoje. Menininkas turi vidinius kodus, kurių neperžengs. Jis gatvių nešluos. Žmogus, atsidūręs beviltiškoje situacijoje, privestas prie jos. Jei rodom beviltiškumą vardan beviltiškumo, tai neteisinga. Aš turiu susipažinti su juo ne tik kaip su šlavėju. Padarom pertrauką, ir prašau per vieną valandą visai kitaip sugalvoti Bulgakovo laiško Stalinui sceninę išraišką.

Po pertraukos E. N.: Jūs statot Bulgakovo romaną. Aš jums siūlau „teatro teatre“ principą. Daug dramaturgų naudoja „teatro teatre“ principą – pavyzdžiui, Pirandelas. Ir čia visi režisieriai susiduria su sunkumais. Matyčiau, kad visi Bulgakovo veikėjai eina į teatrą, gal kokie 40 žmonių lenda po scena, o iš ten plieskia „liustrų“ šviesos, kaip „Chanel“ mados namuose. Mes darom varjetę projekciją. Atidenkit viską, kas yra po scenos konstrukcijom. Ten išdėstykit simfoninį orkestrą, metro, šachtas, komunalinę virtuvę – viską. Aš noriu, kad padarytumėt požeminį gyvenimą. Tai, kas vyksta viršuj, pačioj scenoj – tik aisbergo viršūnė.

Bulgakovas – teatrališkas žmogus. Jis ne Dostojevskis ir ne Čechovas. Reikia naudoti teatrališkas priemones. Mes turim nevengti atviro teatrališkumo. Tai bus didesnė tiesa – žaisti Bulgakovą, nei rimtu veidu bandyti daryti gilius dalykus. Bulgakovo romane – penkiasdešimt vietų, kur juokiesi iki ašarų. Jei mes norim scenoj parodyti skrydžius ar Šetono balių – negalima naudoti tik vieną plokštumą. Tai studentų reikalas, o jūs

režisieriai. Režisieriui labai svarbi yra erdvė. Yra knygos: Grigorijaus Kozincevo „Prostranstvo tragedii“, Piterio Bruko „Tuščia erdvė“. Erdvė, erdvė... Jauni esat, turit įžūliau galvoti. Ne taip akademiškai. Kai sulauksit tam tikro amžiaus, gal tingėsit taip galvoti. Bet dabar laikas daryt ir rizikuot, nusilaužti sprandą. O dabar jūs truputį darote... ir truputį bijote. Režisieriui reikia daryti iki galo, suprasti, kad blogai, ir tada daryti iš naujo. Pradėti ir tuoj mesti – kam? Gal už penkių žingsnių surasi puikius dalykus.

Ištrauka: Margaritos išskridimas (gavusi Azazelo dovaną – dėžutę magiško kremo – Margarita išsitempa juo, tampa švytinti, besvorė ir nematoma. Ji sėda ant šluotos ir skrenda virš Maskvos stogų į Šetono puotą) E. N.: Standartinė situacija: moteris išsivaduoja iš namų, iš vyro. Čia reikalinga tiksli psichologija. Negalima nueiti vien į formos dalykus: skrenda, ir tiek.

...Moteris turėjo šeimą, vyrą. Mylėjo. Bet kažko trūko. Ji pati nesuprato, ko jai trūksta... Nėra lengva surasti šiai situacijai adekvačią sceninę išraišką. Romane tai itin aukštos temperatūros scena. Čia jausmų scena. Nieko nėra baisiau, jei tavyje negzistuoja meilės jausmas. Reikėtų atsispirti nuo žmogaus prigimties... Kai meilės jausmas išnykęs, tai ir gamta daro kvailybes, ir esi bejėgis prieš gamtą. Žinau atvejų, kai žmogus nueina paskui instinktą. Nekalbu apie Bulgakovą. Tai ne kito žmogaus įsimylėjimas. Žmogaus fenomenas yra tas, kad jis priešingos lyties partneriui sugeba pažadinti tą mirusį jausmą. Meilė: tada žmonės tampa nebepavaldūs sau. Tragedija – nesugebėti mylėti. Margarita turėjo

NUKELTA Į 7 PSL.

ATKELTA IŠ 6 PSL.

šitą jausmą. Ją mylėjo, bet jos pačios jausmas buvo miręs. Tai labai svarbus psichologinis momentas...

Bulgakovo žmona paliko vyrą, aukštą postą... Tais laikais žmonės dingdavo. Stalino draugai gerdami su Stalinu nedrįsdavo jo paklausti: „Kur dingo mano žmona?“

Jūs, kaip režisierius, pažiūrėję labai paviršutiniškai. Norėčiau vienos detalės, kad suprasčiau, ko Margaritai trūksta. Erdvės netrūksta. Jei ji visus baltinius išskalbtų, išlygintų ir išeitų, būtų teisingiau. Įsiuva vyrui sagą, gėles palaisto – ir išeina. Suprasčiau jos prieštaraivimus.

Jei jūs norite veiksmo, reikia daug sugalvoti ir daug atsirinkti.

Pas jus Margarita atsirenka nuotraukas, pasiima su savim ir išeina. Ir kas? O jeigu ji iškirptų save iš tų nuotraukų ir vėl jas atgal tvarkingai sudėtų? Naktinis staliukas, lempa... Intymi scena. Jeigu ji jau iš anksto apsisprendusi, tai neįdomu. Turi būti viltis, kad neišeis.

Negali būti šalta, simbolistinė, abstrakti scena. Neikit šituo keliu – šaltas, atgrasus „Kafka kvadratu“. Jokią pozityvių emocijų...

Margaritos skrydis – ne pat svarbiausias dalykas.

...Azazelo kremas pradėjo veikti. Bet čia ne kremas. Čia reikia sumeluoti. Azazelo kremas suvyniotas, bet jis – geriamas. Bet jei matyčiau, kad ji parsinešė aštuonis butelius šampano ir pasikvietė savo tarnaitę Natašą, tąkart ir pavyktų skrydis. Ir tai būtų rusiška. Kremas nesceniškas. Neįdomu. Neįtikina.

Įdomiau, kaip ji viena pradėtų. Kremas yra šampanas. Kas penkias sekundes ji išgertų po taurę ir galiausiai pakiltų. Dar turim puikų metronomą, galim įjungti. Ir jos geria pagal kremo instrukciją. Ir paskui uždainuoja, ir verkia iš laimės, iš sielvarto, ir plaukus pasileidžia, ir rūbais apsiukeičia... Tąkart būtų kiekvienam pažįstama, artima... Būna gyvenime tokių momentų, kai moterys padaugina...

Čia būtų smagu jums vaidinti. Kai akys pradėtų nebesusivesti, pasigirstų muzika. Čia juk dvasios skrydis... Mes nepavaizduosim, kaip štangos ant stogo skraido. Margarita juk negerdavo, o dabar – pagal instrukciją, iki skridimo...

Liepos 16 d.

Massimiliano rodo sceną po scenos grindimis, požemyje

E. N.: Kodėl čia žmonės vaikšto po sceną susilenkę? Reikia labai tiksliai motyvuoti. Aš jums uždaviau erdvę, bet jūs turit motyvuoti, kodėl veiksmas vyksta ten. Ar čia gyvenimas? Gyvenimas kanalizacijoje? Ar čia pomirtinis gyvenimas? Bulgakovas jums pats suflebuoja. Tai teatras, kuriame vyksta stebuklai: ir galva nupjaunama, ir visas Volando cirkas...

Massimiliano: Šiame pasauly tu neturi teisės atsitiesti. Visi priima tokias sąlygas...

E. N.: O kodėl jie neina į viršų? Ar ten, viršų, kosminis šaltis?

Massimiliano: Viršuje vyks Volando spektaklis, teatro direktorius ten neleidžia. Čia, apačioj, erdvė suspausta, ir jie vaikšto susilenkę.

E. N.: Jei nėra argumentacijos, kodėl lendam į apačią? Nėra ko lįsti. Einam į sceną ir vaidinam.

Aš jūsų paprasčiau surasti nepatogią padėtį ir ją pateisinti. Kodėl žmogus lenda į apačią, į suspaustą erdvę: iš prievartos ar iš žingeidumo? Jeigu ten rodo pornofilmus, tai suprantu, ko lenda. O gal Volandas išsinuomojo būtent tokį, požeminį teatrą, o po to uždegė?

Jeigu jums reikėtų parodyti visus Volando stebuklus scenoje, ar jūs kaip režisierius turėtumėt pakankamai priemonių? Iškelkim tą teatrą ant scenos, ir bus neįmanoma suvaidinti. Jūs nesuvaldysit šitos situacijos – jei rodysit atvirai. O jei rodysit vos vos – sukursit žiūrovui iliuziją.

Po scena gali būti metro linijos. Bulgakovas aprašo spūstį prie teatro. Ar negalit jos parodyti? Volandas ruošiasi viršų, su visa savo kompanija.

Kiekvienam žingsnyje režisierius turi turėti argumentaciją ir sau. Jūs paimat pagyvenusį aktorį, jis žymus profesionalas, ir jis sako: „Ko aš čia turiu susirietęs dulkėse vaikščioti?“

Sakot: „Čia toks gyvenimas.“ Kiekvienam jūs turit išdėstyti, ką jis daro, kodėl ir kur tai veda. Ar pas jus susprogs scena? Ar bus gaisras? Ar požemiai atsидarys? Kur jūs dėsit scenos finale šituos žmones?

Sakysim, kitam spektakly jūs sugalvojot nedidelį gyvą drambliuką. Ir teatras pristatė jums tą drambliuką. Jums patinka, kad jis bus, – to maža. Jei nesurasit jo funkcijos, jo prasmės...

Gal per mažai galvota? Per mažai variantų sugalvota ir atmesta?

...Miesto dvasia. Jums buvo užduota išieškėti Maskvos dvasią. Maskvos metropolitenas. Toks didelis šalies laimėjimas: tiek ir tiek kilometrų.

Aš visai nepasiruošęs, tiesiog privalau žaibiškai galvoti. Jūs galite neiti tuo keliu... Yra dar trys keturi šimtai kitų variantų. Reikalausit iš savęs, o tik po to iš aktorių. Jei aktorius truputį netiki režisierium – gaila. Jis gali puikiai bendradarbiauti su jumis, bet kūrybinio susitikimo nebus. Jūs kaltinat aktorių, kad jis kažko nepadaro, aktorius iš mandagumo nutyli. Ir išeina vidutinybė. Nei jūs rizikuojat, nei aktorius.

Į mūsų seminarą gal įeina štai tokie pokalbiai, ne vien komplimentai... Bet tai mūsų profesijoj būtina. Aš jaunas gaudavau per galvą, jūs – dabar. Kai subręsit, kitaip sakysit...

...Metro važiuoja po scena. Kokius keturis sustojimus. Kaip žmonės sėdi metro, kaip laiko kojas? Tas metro visas drebant. Kokie sustojimai? Puškinskaja, Petrovskaja, Toljati... Garsai: skelbimai, baisus metro stabdymas... Iš vieno vagono persėsti į kitą, tada į kitą...

Viršų, ant scenos – puiki ismo reguliuotoja su papirosu burnoj. Mokat liežuviu permesti papirosą

Eimuntas Nekrošius

Š. MAŽEIKOS („DELFI“) NUOTR.

iš vieno lūpų kampo į kitą? Ji leidžia eismą, stabdo jį, praleisdama kažkokį viršininką, kito nemėgsta, rodo kumštį. Ant kelio eismui trukdo šuo... Aktorei – reguliuotojai – yra kas veikti, nes sukurtos patogios aplinkybės. Penkios–septynios minutės darbo. Daug smagiau nei vaikščioti po parką...

Tikslas – visus suvežti į teatrą. Kas spėja, kam priveria sijoną. Du vyrai drebinkit sceną, tarsi po apačia važiuoja metro. Tai nuotaikos kūrimas, atmosferos kūrimas, introdukcija į bet kokį veiksmą.

Scena leidžia viską. Ką sugalvojai, reikia realizuoti. Rašytojas ką sugalvoja, tą užrašo, tapytojas ką sugalvoja, tą nutapo. Režisierius ką sugalvoja, realizuoja per aktorius. Reikia taip tiksliai sugalvoti, kad tavęs nepaleistų. Įtaiga yra tikslumas.

Reikia pasiekti didesnio arsenalo – kaip muzikoj. Visom oktavom.

Aš paprastai repetuoju keturias penkias valandas, po to namuose, po repeticijos, kai būna man kritiniai momentai, dirbu dešimt–dvylika valandų vien variantus galvodamas. Niekados neapsistokit prie vieno varianto. Vienas variantas – į šiukšlių dėžę. Galvojat toliau. Važiuojat su mašina – cinkt. Ir tampa lengva dirbti, lengva fantazuoti. Ateini į repeticiją ir jautiesi užtikrintas.

Poncijus Pilotas / Ješua

Severio etiudas: Poncijus Pilotas ir Ješua susitinka prie tualetu

E. N.: Labai džiugu, kad pateiktėt savo tiesą. Tai labai brangintina. ...Gal pradėsiu iš toliau.

Vis dėlto ši tema yra fundamentali. Kaip dogma, du tūkstančius metų. Mūsų tėvai ir jūsų tėvai... Kiekvieną dieną Jėzus Kristus yra kiekvieno tikinčiojo lūpose. „Tikiu Dievą Tėvą“ ir t.t... Kiek šnabždesių pasaulyje vienu metu taria jo vardą?

Man patinka, ką jūs darot. Bet aš galvoju, kad šitai temai reikia daugiau pagarbos. Neįžeisti kitų žmonių. Delikati tema. Yra šiuolaikinės Jėzaus Kristaus traktuotės, ir daug kas pasipiktina, sakykim, Dali požiūriu. Bet Salvadoras Dali

yra Salvadoras Dali, jam ne tiek svarbu tas požiūris. Jei aš daryčiau šitą sceną, bandyčiau rasti kompromisą tarp avangardo, šiuolaikinės vaidybos manieros, bet atiduodant pagarbą tradicijai.

...Poncijus Pilotas turi didžiulę biblioteką Romoje. Jis puikiai supranta net savo nusikaltimo perspektyvą. Padaręs nusikaltimą – paaukojęs Jėzų, jis suvokia, kad savaime įeina į istoriją. Abi figūros religijos fone yra stambios. Per Jėzaus Kristaus mirtį ir Poncijus Pilotas tapo nemirtingas. Jei jis būtų paleidęs Jėzų, būtų likęs prokuratorium.

Margaritos išėjimas, skrydis. II variantas

E. N.: Tai labai sunki scena: Margaritos išėjimas. Aš ir pats nežinau, kaip daryti. Bet pas jus ne tie vėjai pučia. Šiauriniai vėjai. Panašiau ne į Bulgakovą, o į Fausto ir Grėtchen sceną.

Kur tos scenos sunkumas? Čia reikia padaryti labai daug variantų, kol ją atrasi. Man galvoj praeitų keliasdešimt variantų, kol atrasčiau, kaip tiksliai atrodo moters apsisprendimas išeiti iš namų. Reikia suprasti moters psichologiją.

Be režisieriaus pagalbos aktorė atsiduria labai sunkioj situacijoje: ji priversta kentėti, blaškytis. Visa tai aplumamas. Aplamai graži moteris, gražiai šukuojasi, gražiai kenčia. Ateitų žmogus nuo kanalo ir nieko čia nesuprastų.

Jeigu aš matyčiau, kad scenoje viskas suversta, veidrodžiai apversti, kėdės... Margarita viską sutvarko, sustato į vietas. Jei norit kino principą naudoti, tai ji nueina gulti. Ateitų Šėtonas ir viską vėl suverstų, sujauktų. O gal ir jos vyras tai padarytų nakties šviesoje. O ji iš patalo matytų, kas vyksta. Tada atsikeltų ir viską sutvarkytų, ir šianakt jau nebeužsimerkėtų.

Po to atsitiktų kažkas ryškaus, kad ji apsispręstų. Susišukuotų. Apsirengtų gražiai. Po to atsisėstų priešais žiūrovus. Pakviestų tarnus. Natašą. Natašos nėra.

Margarita atsidarytų dėžutę, paimtų virbalą arba vinuką, prasideitų ausis, įsivertų didžiulius auskarus. Procesas baisus. Niekas sau ausų neprasideirinėja. Ji tarsi paženklintų save. Maišytųsi ašaros ir džiaugsmas. Įkvėptų pilnus plaučius namų oro ir išeitų.

Čia kaip variantas.

Kitas variantas: ateina Šėtonas. Monotoniškai sako vieną žodį: „Iš-eik. Iš-eik. Iš-eik.“ Arba „Einam, andiamo.“ Labai maloniū balsu.

Lucia: Nuo ko pradėti?

E. N.: Ji tegu atsistoja po lempa. Užpučia ją. Ta vėl užsidega. Ji vėl užpučia. Vėl užsidega. Čia mes įvestume mistinį elementą: kas gi čia dedasi? Namai jai neleidžia išeiti.

Kaip įėjo Šėtonas? Ar garsiais žingsniais? Kad ji krūpčiotų nuo kiekvieno jo žingsnio. O gal tyliai? O garsas atsirastų, kai jis pradės mėtyti daiktus? Velnias magišku judesiu uždegė lempą, truputį kažką pajudino, ir viskas pradėjo jauktis, kristi. Paskui jis įsiūbuoja lempą ir dingsta. Ji puola stabdyti lempą, vėl pašaukia Natašą, vėl viską sutvarko. Greitai, greitai.

Lempa užgęsta. Ji gulasi. Jos akyse – apsisprendimas. Ji pasako tą patį žodį „Einam.“ „Andiamo.“ Atsineša dėžutę, atsideda ant dėžės. Užspaudžia sau burną, kad neišsprūstų tas žodis. Surastų auskarus. Įsidurtų ausis, įsitvertų skaudamas ausis, atsistotų ir labai grakščiai nueitų. Prieitų prie lempos. Pamojuotų jai. Lempa jai atsakytų pamirksėdama. Atsisuktų, ir mes pamatytume, kaip ji verkia iš laimės...

Padarykit. Arba nedarykit. Ir jokio čia gudrumo, intelektualumo. Viskas suprantama. Pažįstama.

Mes kalbėjome: neįsimylėkit surastų variantų. Į šiukšlių dėžę, į šiukšlių dėžę...

Reikia jungti širdį su galva. Atsisėsti ir vėl galvoti...

B.D.

Nepasitikint kalba

Anastasijos Sosunovos „Potvynių slėniai“ galerijoje „Swallow“

AISTĖ KISARAUSKAITĖ

Komplekse „Sodas 21/23“ jau kurį laiką (nuo balandžio 16 d.) einant į „Atletiką“ tenka kirsti projektų erdvę „Swallow“ ir Anastasijos Sosunovos parodą „Potvynių slėniai“ (parodos kuratorė – Vaida Stepanovaitė). O tie slėniai (paroda) kaskart pasitinka su duona ir druska (du viename). Tešlos pynės kaip kasos, kaip ekskrementai. Panas, drakonas, chtoninės dievybės gali palikti dailią rudą krūvelę, virstančią gyvatėmis, laikančiomis baldakimą. Celofaną.

Įcementuoti metalo lapai ir spiralės transliuoja ne tik barokinį ornamentą puošnumą, kadaisė apraizgiusį rūmus ar altorius, ikonos metalinio apkausto auksakalystės meistriskumą, bet ir specialiomis žirkklėmis kerpamo metalo jausmą, aštrias briaunas, įpjaunančias odą neatsargiai prisilietus. Apkaustuose drakonai ir fleitininkai, o parodoje – rūmų portjeros ir baldakimai. Iš pigaus reklamoms naudojamo tento. Taip pat iškarpyti aštriomis žirkklėmis.

Sosunovos pasaulis primena Jeano-Marie Straubo ir Danièle Huillet filmus („Mozė ir Aronas“, „Moses und Aron“, 1975), jų herojai vilki tyčia nublukusius butaforinius teatro kostiumus ryškioje vasaros saulės šviesoje („History Lessons“, 1972). Paroda atsuka mus į Piero Paolo Pasolini „Medėją“ (1969). Filmo kentauras Cheironas augina našlaitį vaiką Jasoną, jie kartu leidžia dienas nuostabioje gamtoje.

Nors kalba su juo taip, lyg numatytų jau suaugusį Jasoną – egoistą, racionalų ir apskaičiuojantį, kuris galvoja, kaip daiktus panaudoti savo interesams. Sulaukęs 20 metų Jasonas grįžta į Jolkos miestą norėdamas susigrąžinti Pelėjo iš tėvo atimtą sostą. Užgrobėjas pažada jį grąžinti, bet tikėdamasis, kad Jasonas negriš, pareikalauja iš Kolchidės pargabenti aukso vilnos.

Parodoje stovi lyg išlieta iš cemento gal vairuotojo kėdė, o gal pripučiamas sostas. Pakulos kabo ant „Swallow“ galerijos lango grotų, kreivų, tarsi nežinoma būtybė jas būtų jėga išlenkusi ir pabėgusi. Pakulos lyg aukso vilna, lyg lietuviškos laumės verpti linai. Medėja irgi yra burtininkė, galėtų būti laumė. Vilna (kailis) rodomas ir menininkės kūrinyje „Tainstvo“ (2018), gali tik spėti, kokiam žvėriui priklauso nufilmuotas kailis, besikilnojančias nuo kvėpavimo. Videoprojekte „Demikhov Dog“ (2017) menininkė animuoja dvigalvį šunį, realiai transplantacijos būdu 6-ajame dešimtmetyje „sukurtą“ mokslininko Vladimiro Demikhovo. Dvigalvis šuo panašus į kentaurą.

Pasolini „Medėjos“ kentauras sako: „Viskas yra šventa, viskas yra šventa, viskas yra šventa. Gamtoje nėra nieko natūralaus, mano berniuk, turėk tai omenyje. Kai gamta tau atrodys natūrali, tai bus pabaiga – ir kažkas kita prasidės. Viso gero, dangau, viso gero, jūra! Koks gražus dangus! Arčiau, laimingasis! Pasakyk man: ar tu manai, kad nors vienas mažas gabalėlis yra natūralus, nepriklausantis dievams? (...) Visur,

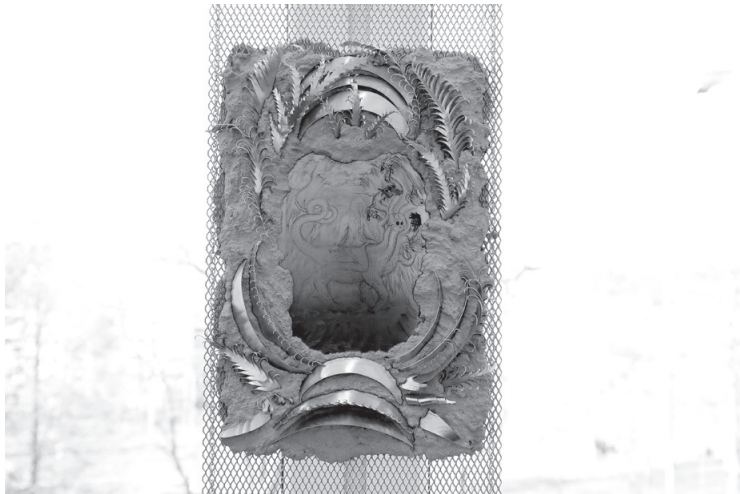
kur žiūri tavo akys, slepiasi dievas! Ir jei jo nėra, jis paliko užuominas apie savo šventą buvimą, tylą, žolės kvapą ar gėlo vandens šaltį... Taip, viskas šventa, bet šventumas taip pat yra prakeiksmas. Nors dievai myli, jie taip pat nekenčia.“ (7 scena, p. 544–545, citata iš Pau Gilabert Barberà, „Pasolini’s Medea: using μῦθος καὶ σῆμα to denounce the catastrophe of contemporary life“, *Faventia* 37, 2015, p. 96).

Dabar mes teigiame, kad nebėra „gamtos“, nepaliestos žmogaus veiklos, net mėlynas dangus nėra natūralus. Tačiau menininkei rūpi ne nueinantis nuo sosto dievas-žmogus – ir jo dalyvavimas Žemės pokyčiuose, o anas, senasis. Sosunovos kūryboje jaučiamas religijos, dažnai archajinės, sluoksnis, jis egzistuoja ir Pasolini filmuose, kaip atspirties taškas, išryškinantis dabarties žmogaus mąstymo struktūras, pokyčius, priešpriešas ir utopijas.

Menininkė videointerviu (Lietuvos kultūros institutas, „Lithuanian Visual Arts: Anastasia Sosunova“) teigia besidominti, kaip funkcionuoja religinės bendruomenės, tarkim, rusų ortodoksų bendruomenė, ir kalba paremtos bendruomenės (rusakalbiai) Lietuvoje, mažos kaimynų bendruomenės, fantazavimas apie fikcines bendruomenes, dvigubos tapatybės, kodai ir taisyklės, pagal kuriuos žmonės gyvena ir bendrauja. Tiek jaunos menininkės, tiek žymiųjų kino klasikų filmuose pasirodantys stabai ar kolosai atrodo abso-lučiai netikri. Prastai nulipdytos

Ekspozicijos fragmentas

V. NOMADO NUOTRAUKOS

skulptūros, butaforiniai išblukę Romos imperijos gyventojų drabužiai, primityviai animuotas dvigalvis šuo, metalo drožlių, cemento ir epoksidinės dervos, duonos ir reklaminio tento hibridai, B kategorijos siaubo filmų estetika. Ji – butaforinė, tačiau chtoninės būtybės nesigėdina savo netikrumo, net ekskrementų, tik įtikina, lyg turėtų magiškų galių. Ir nekelia noro verbalizuoti parodos įtaigą.

„Pasolini sprendimas priimti visuotinę kino kalbą buvo rezultatas jo vis didesnio nepasitikėjimo „kalba“ (*lógos*), tai yra žodiniu

veiksmingumu ir tinkamumu, jį vis labiau viliojo gestai, ritualai ir fantazijos.“ (Barberà, ten pat, 92 p.) Menininkė šia paroda, atrodo, žvelgia iš panašios perspektyvos – būti kitakalbe ir tai reflektuoti, be abejo, reiškia ir tam tikrą nepasitikėjimą kalba. Bet net tai yra tik papildomi žodžiai, kurių paroda nereikalauja, gal net vengia, todėl teko pasinaudoti Pasolini su Jeano-Marie Straubo ir Danièle Huillet kompanija. Kažkas gi turėjo kalbėti... Nes aš mieliau tiesiog dar kartą aplankyčiau parodą.

Paroda veikia iki gegužės 22 d.

Kronika

Pranciškui Smuglevičiui skirta paroda Vilniaus paveikslų galerijoje

Lietuvos nacionalinis dailės muziejus gegužės 13 d. Vilniaus paveikslų galerijoje (Didžioji g. 4) atvėrė ilgai lauktą parodą „Pranciškus Smuglevičius. Nuo antikinės Romos iki Vilniaus universiteto“, supažindinančią lankytojus su šios žymios klasicizmo laikotarpio asmenybės gyvenimu Italijoje ir Lietuvoje bei plačiu kūrybos spektru.

„Paroda yra muziejaus duoklė didžiajam profesionaliosios dailės pradininkui Lietuvoje P. Smuglevičiui, kurio 275-ųjų metinių šventimo iškilmes pernai rudenį su-trikdė COVID-19 pandemija, todėl parodos atidarymas buvo perkeltas į gegužę. Taip pat tai pirmas žingsnis atnaujinančios Vilniaus paveikslų galerijos ekspozicijos link, – sako LNDM direktorius Arūnas Gelūnas. – Tikimės, kad lankytojai bus maloniai nustebinti originalia ir šiuolaikiška architektūra, kurią šiai

Pranciškus Smuglevičius, „Persų pasiuntiniai pas Etiopų karalių“

LNDM NUOTR.

parodai kūrė talentingi architektai Arūnas Biekša ir Eglė Matulaitytė.“

Pranciškus Smuglevičius užima ypatingą vietą Lietuvos dailės istorijoje. XVIII a. pabaigoje–XIX a. pradžioje jis buvo vienas populiariausių ir labiausiai vertinamų vietinės kilmės dailininkų, savo išsilavinimu ir profesiniu pasirengimu lenkęs daugelį amžininkų.

P. Smuglevičius buvo švietėjiško klasicizmo atstovas, aktyvus ir pažangus savo krašto pilietis. Įsitikinimo dailininkas drąsiai reiškė per savo kūrinius, jais siekė formuoti tautiečių savimonę, politines nuostatas, kelti tautos kultūrą, estetiškai ją auklėti. Vadovaudamas Vilniaus universiteto Piešimo ir tapybos katedrai, P. Smuglevičius ne tik

parengė pirmą vietinių dailininkų kartą, bet ir reikšmingai prisidėjo prie profesionaliosios dailės sampratos ugdyimo, sudarė prielaidas tolesnei dailės žanrų plėtočiai – P. Smuglevičius ir jo mokiniai kūrė jau ne tik portretus ir altorių paveikslus, vyravusius Lietuvos baroko dailėje, bet ir antikines, istorines, buitines kompozicijas, peizažus.

Kaip kūrėjas, P. Smuglevičius buvo aukštintas ir kritikuojamas, primirštas ir vėl atrandamas. Šiandien P. Smuglevičiaus reikšmė Lietuvos, Lenkijos ir net Europos dailei neabejojama. Jo kūriniai užima garbingą vietą nuolatinėse muziejų ekspozicijose, jie rodomi teminėse parodose, vis didesnio susidomėjimo sulaukia iki tol mažiau tyrinėta Romos laikotarpio kūryba, tačiau P. Smuglevičiui skirta didesnės apimties paroda iki šiol nebuvo surengta.

„Šios parodos tikslas – lankytojus supažindinti su įvairiapuse P. Smuglevičiaus veikla ir kūryba iš arčiau, – pasakoja parodos kuratorė Dalia Tarandaitė. – Parodos ekspozicija pradeda dailininko šeimai

skirta sale, pristatančia meninę aplinką, kurioje P. Smuglevičius augo ir brendo. Toliau rodomos Romos laikotarpiu sukurtos antikinių paminklų kopijos ir savarankiškos kompozicijos. Didžiąją parodos dalį sudaro P. Smuglevičiaus kūriniai, sukurti dailininkui grįžus į tėvynę. Jie suskirstyti temomis ir žanrais, leidžiančiais atskleisti P. Smuglevičiaus kūrybinių interesų platumą ir jo įtaką tolesnei Lietuvos dailės raidai. Viena iš baigiamųjų parodos salių skirta pedagoginiam darbui ir dailininko mokiniams.

Kūrinius parodai skolino: Šiaulių „Aušros“ muziejus, Žemaičių muziejus „Alka“, Vilniaus universiteto biblioteka, Vilniaus universiteto muziejus, Lietuvos meno pažinimo centras „Tartle“, Vilniaus arkivyskupija, Kaišiadorių vyskupijos kurija, dr. Jaunius Gumbis. Archyvinę vaizdo medžiagą parodai suteikė Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija. Parodos dailininkės: Loreta Uzdraitė, Laura Grigaliūnaitė. Parodos dizaineris Vadimas Šamkovas.

Paroda veikia iki 2021 m. spalio 6 d.

Biologiškai mums reikia meno, kaip ir miško

ATKELTA IŠ 1 PSL.

ir mažesnes komercines galerijas. Išeinu be žemėlapių, be jokių lūkesčių, tiesiog pagal orą ir nuotaiką pasirenku rajoną ir galerijas, nuo „White Cube“ į „Mayfair“, gal į „Peckham“. Panašiai iškeliauju ir į muziejus, bet retai einu į parodą, einu pabūti muziejinėje erdvėje.

Ir ką ten randu, tose galerijose ir muziejuose? Visko, bet stengiuosi nepulti vertinti tai, ką matau, labiau noriu patirti vaizdus, formas, garsus. Dažniausiai tik jau perėjusi per sales paskaitau, kas autorius, kokia koncepcija. Kartais parodas lydinčios tekstai „sugroja“ ir reikšmingai papildo patirtį, o kartais ne. Pavyzdžiui, neseniai Vilniaus Šiuolaikinio meno centre buvo Michaelio Rakowitziaus paroda „Sugrižimas“, kurią anksčiau mačiau Londone „Whitechapel“ galerijoje. Tai viena iš parodų, kuri stipriai veikia suvokimą, tačiau tekstas sukuria papildomus sluoksnius, kurie rezonuoja su estetinė aplinka.

Vizualaus meno patyrimas – fizinis dalykas, kitokios patirties paieška. Be abejo, ir muzika, ir teatro patirtis veikia panašiai. Tačiau kai gyvenimiškas suplanuotą ir sustyguotą gyvenimą, tiesiog gyvybiškai būtina laisvalaikio neplanuoti, o patekti į teatrą ar koncertus Londone be planavimo neįmanoma, turi pirminti iš anksto nulemtą patirties trukmę. Meno patyrimas – galimybė tiesiog klajoti spontaniškai, savo ritmu. Tai beveik meditacija. Tokia būtų mano, sakyčiau, meno patyrimo neurofiziologija.

Tu rafinuota meno patyrėja – baigusi menotyrą, meno vadybą. Gal net šitas tavo pasakojimas, kaip patiri meną, galėtų tarnauti kaip alternatyvus gidas žmonėms, ką su tuo menu daryti? Dabar muziejuose ir net galerijose siūlomos įvairios ekskursijos, bet jos nukreiptos į intelektualinį, ne patiriamąjį meno pažinimą.

Anksčiau, ypač kai buvau studentė, kiekvienoje kelionėje susiplanuodavau, į kokiais parodas ar muziejus nueiti, apklausdavau draugus, susirašydavau sąrašą. Draugai duodavo didžiulius sąrašus, kur eiti, ką žiūrėti. Nepaisydama skirtingų laiko juostų sukelto nuovargio, žygiuodavau per MoMA ir Čelsio galerijas Niujorke. Žinios padeda susivokti, kas gali būti įdomu, kas vertinga. Tas kultūrinis filtras, kuris įgyjamas per išsilavinimą, bendravimą su menininkais, kuratoriais, padeda orientuotis savo potyriuose. Meninė patirtis gali būti ir neigiama,

klišės gali erzinti, gali būti tiesiog labai nuobodu. Platesnės konteksto žinios gali padėti susivokti, kodėl tas nuobodulys ar erzulys kyla. Taip pat ir jei patiriu kažką pakylėto, labai harmoningo, irgi galima susivokti kodėl: gal rezonuoja su tam tikromis ankstesnėmis patirtimis, formomis, kurios jau buvo realizuotos kitų menininkų kūryboje, bet praplėstos netikėtais būdais.

Tai kaip tą meno poveikį sau pavadintum? Emocinė edukacija?

Sakyčiau, tai neurofiziologinė gyvenimo forma. Fizinė egzistencija, ne koks dvasinis egzistencializmas. Tai labai aiškiai suvokiau gyvendama Paryžiuje, kai dirbau „Sciences Po“, Paryžiaus politikos mokslų institute. „Sciences Po“ yra pačiame miesto centre, arti Luvro, galerijų, per dvidešimt minučių galima nueiti į Pompidou centrą. Prancūzai darbą baigia vėlai, todėl muziejai ir galerijos irgi dirba iki vėlumos. Po darbo, su perdegusiomis nuo protinio darbo smegenimis eini per ištuštėjusias Pompidou centro sales ir tiesiog jauti, kaip atsišviežina protas, nes dirba visai kita smegenų dalis. Tarsi būtum padariusi jogos pratimų.

Skačiau, kad neuromokslininkai skenuodami smegenis parodė, jog žmonėms žiūrint į „meno kūrinį“ aktyvuojasi už aukščiausią neurotinklo integraciją – galima sakyti, savimone – atsakinga smegenų sritis (<https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fnhum.2012.00066/full>). Eksperimentas taip pat parodė, kad skirtingų individų smegenys labiau aktyvuojasi žiūrint į tuos meno kūrinius, kurie jiems labiau patinka. Atrodo, kad smegenys koevoliucionavo susidūrusios su specifine menine – ar vizualinės kultūros – aplinka.

Ispanijoje šalia prekybcentrio pamačiau šiukšlių konteinerį, ant kurio buvo ranka, lyg koks grafitis, užrašytas prekybcentrio pavadinimas. Sunku pasakyti kodėl, gal dėl atitinkamos atmosferos, nuotaikos ar to, apie ką sukosi mano mintys, palaikiau tą konteinerį menine instaliacija. Patyriau tą objektą visiškai kaip meno kūrinį, na nežinau, ar tai buvo estetinis patyrimas (man rodos, kad į meno kūrinio išgyvenimo patirtį įeina ir intelektualinė, kognityvinė protinė veikla), galvoje prabėgo standartinė menotyrininkės minčių grandinė – ir apmaščiau,

kokios galėjo būti menininko intencijos, ir pasvarsčiau apie pasirinktą formą, ir palyginau su panašaus žanro kūriniais. Po kelių akimirkų tą „instaliaciją“ vyras su šluota kažkur nustūmė, tačiau pakilus pojūtis, jausmas, kad „pasikultūrinau“, liko visai dienai. Ar tai nereikia, kad nereikia meno skirstyti į gerą ir blogą? Gal bet koks menas yra naudingas suvokėjui, jei tik šis jį laiko menu ir yra nusiteikęs tą meną patirti? Ar egzistuoja toks blogas menas, kuris darytų blogą, neigiamą poveikį?

„Blogas“ menas veikia labai aki-vaizdžiai – norisi jo nematyti, negirdėti, apsisukti ir išeiti iš tos vietos, kur toks menas yra. Net susitikti kūrėją gali būti kažkaip nepatogu. Na kaip tu, Agne, reaguoji į blogą meną? Pomodoro mesti negali, net Ispanijoje. O jei atsiduri situacijoje, kur aplinkiniai dar tą meną giria, išgyveni kuo tikriausią stresą.

Taip, kai mano joslės sako, kad tas menas blogas, o aplinka giria, išgyvenu stresą, matyt, todėl, kad evoliuciškai man gresia pavojus išnykti, nes nepritampu prie „gaujos“. Tačiau būna meno, kuris iš pradžių nepatinka, o vėliau ima patikti. Būna, kad jauti sunkumą, nenorą jį patirti, kažkokį proto tingumą, bet kartu norisi pasitikėti kūrėju, dėl vienkio ar kitokio priežasčių pažiūrėti, kur jis veda. Ypač dažnai tai patiriu žiūrėdama filmus. Kartais vos iškenčiu iki pabaigos, tačiau po to vis galvoju apie tą filmą, net norisi jį pamatyti antrą kartą. O kai kuriuos, kurie tuo metu, kai žiūri, labai patinka, pamiršti ir jų niekad nebeprisimeni. Dar norėčiau grąžinti tave prie konkretybių. Paskolink savo erudiciją ir duok argumentų ginčuose su politikais. Kaip tu paaiškintum politikui, kodėl svarbu remti meną? Kaip motyvuotum?

Pasakyčiau, kad menas ir gebėjimas kurti menines patirtis, kaip rodo neuromokslininkai, reikalauja itin aukšto lygio smegenų gebėjimo. Vadybinis žargonu tariant, meninė praktika yra ateičiai atsparios (*future-proof*), išmanios visuomenės pagrindas. Pavyzdžiui, Masačusetso technologijų institute (MIT), kur dėsto Nomeda ir Gediminas Urbonai, fundamentalaus mokslo, technologijų ir meno dėstymas vyksta

tame pačiame kontekste, tai kaip dvi medaliai pusės. Tik investuodami į meną, meno studijas tiek pat, kiek į programavimą ir biotechnologijas, galėsime tapti konkurencingi kaip šalis.

Na tai investuoja, va, į filmus apie šlovingą Lietuvos praeitį, tai kas tau blogai?

Gal nieko tokio, kad investuoja į juos, bet tegu investuoja ir į kitokius. Reikia įvairovės.

Deja, kol kas dar nežino tas politikas, nei kas tas MIT, nei Urbonai... ir tikrai nesupranta, kaip tie menai siejasi su technologijomis.

Aha, supratau, reikia pasistengti. Matote, visas didžiausias pelnas ateina iš automatizacijos, robotikos, kriptovaliutų – skaitmeninės technologijos tapo naująja nafta. Norint suprasti skaitmeninių technologijų principus ir pritaikymo galimybes, reikalingas kūrybinis mąstymas. Reikia sukurti ne tik robotus, bet ir vizijas, ką tiems robotams daryti... ech, nežinau. Ar galime kalbėtis su koku nors kitu įsivaizduojamu politiku, kuris žino, kas yra MIT?

Man atrodo, kad menininko profesijos visuomenė nesuvokia kaip naudingos, perspektyvios. Ar tu patartum jaunam žmogui studijuoti menus, jei jis jaučia pašaukimą, tačiau tėvai, pažįstami bando atkalbėti, rinktis kažką praktiškesnio?

Meno praktika yra normali specialybė ir tikrai ne pati prasčiausia, jeigu meno praktikas yra linkęs į elastingumą. Agne, juk ir tu gyveni iš „meno“, ir jau kiek metų. Lygiai taip pat ir akademiniame pasaulyje nėra lengva įsitvirtinti, bet nereikia, kad neįmanoma. Be abejo, meno sektorius yra itin nesaugus, tačiau vyksta svarbūs poslinkiai. Svarbiausia keisti suvokimą, kad studijuoti tiksliausius mokslus yra smarkiai geriau nei menus.

Tas elastingumas man kelia nerimą... Būdamas elastingas tampi elastūnu, o ne menininku. Tai vargina.

Bet gal tas elastūniškumas vis tiek geriau nei hiperspecializacija? Įsivaizduok, jei dirbi prie konvejerio ir nuo ryto iki vakaro atlieki tą patį veiksmą. Gal geriau būti ta elastūne?

Gilintis į vieną siaurą sritį man atrodo patrauklu. Gal tai ramina?

Man rodos, karantine patyrėme tą mechaniškumą, rutiną, kurios tapo klaustrofobiškai per daug. Jaučiau kitoniškumo trūkumą, rutina man kėlė stresą, buvo neramu.

Žinau menininkų, scenos atstovų, kuriems kaip tik šiuo metu teko patirti stiprius pokyčius – laikinai keisti profesiją, realiai statyti pastolius ir išvežioti maistą. Čia jau kita tema, bet iš dalies ir ta pati – apie elastingumą. Menininko profesija reikalauja išmokti toleruoti gyvenimo nuspėjamumą. Bet reziuumo-kime pokalbį. Šįkart pakalbėjome apie meną iš vartotojo pozicijos.

Man nepatinka žodis „vartotojas“. Vartojant kažką, tai susivartoja, pradingsta, šis žodis turi neigiamą atspalvį. Gal geriau – patyrėjas?

Pagal tai, ką kalbėjome, tas meno patyrimas man panašus į tai, kaip mes patiriam gamtą.

Bet ar tai ne nuostabu? Daug žmonių nevertina gamtos, kaip ir nevertina meno. Anglijoje kai kurie žmonės nusiperka sintetinės žolės ir ją patiesia vietoj pievelės kieme, iškirpę medžiams skyles... Ir tai ne instaliacija, o „sutvarkytas kiemas“. Klausyk, gal būtent taip ir reikia aiškinti tam politikui? Menas yra kaip gamta, mums reikia jo, kad galėtume kvėpuoti, svajoti, mąstyti, kurti. Biologiškai mums reikia meno, kaip ir miško.

Bijau, kad ir šis argumentas neįtikins. Neretai politikai supranta gamtą kaip vartojimą, o ne patyrimo objektą. Jų argumentai būna ir tokie, kad laiku nenukirstas medis pinga.

O ką jie taip jau nori nusipirkti už tuos pinigus? Netgi jeigu labai pasisektų, netgi salos su švariais pliažais ir vandenynu nebenusipirksi, nes viskas užteršta mikroplastiku. Reikia keisti požiūrį nuo pat ankstyvojo ugdymo ir investuoti į naująją kartą, kuriai ir menas, ir gamta yra gyvybiškai svarbios aplinkos dalys.

Daugiau pokalbių su Eglėmis: www.agnegintalaite.lt

Brūkšnelis po brūkšnelio, iš tamsos į šviesą

Kauno tarptautinė grafikos bienalė

JUSTĖ VYŠNIAUSKAITĖ

Šių metų 4-oji Kauno tarptautinė grafikos bienalė kviečia analizuoti šviesos prigimties temą. Nuo *chiaroscuro* technikos Rembrandto ar Caravaggio paveiksluose iki šešėlių šokio Rogerio Deakino kinematografijoje – šviesa visuomet buvo vienas pagrindinių elementų, sukuriančių nuotaiką bei išryškinančių formos niuansus. Klasikinės iškiliaspaudės grafikos formose šviesa atstoja menininko prisilietimo ženklą – kiekvienas brūkšnelis medyje arba linoleume sukuria šviesius kūrinio plotus, kontrastuojančius su nepaliestu tamsiu fonu. Greta išraiškos formų variacijų bienalės menininkai į šviesą žvelgia kaip į fizikos sąvoką, renkasi analizuoti natūralią ir dirbtinę šviesą, juos skleidžiančius objektus. Pasak bienalės kuratoriaus Evaldo Mikalauskio, šių metų paroda ir tema taip pat neaplenkia ir perkeltinės šviesos prasmės, nurodančios išprusimą, viltingumą, nuoširdumą ir kitas dažnai pozityvumą žyminčias sąvokas. Taigi bienalės parodoje kuriamas margas individualių menininkų idėjų apie šviesą koliažas.

Dėl rekonstrukcijos uždarius Mykolo Žilinsko dailės galeriją, 4-osios Kauno tarptautinės grafikos bienalės organizatoriams teko ieškoti naujų erdvių. Daugiau nei trisdešimt menininkų iš Lietuvos, Europos šalių, Meksikos bei Australijos kūriniai eksponuojami galerijoje „Meno parkas“ ir Antano Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejuje. Nemenko dydžio ekspozicija padalinta stengiantis visose parodų salėse atskleisti tiek temos interpretacijų, tiek atlikimo technikų įvairovę, nesiekiant vientisos naratyvo linijos vienoje ar kitoje galerijoje. Tad kalbėti atskirai apie

parodos dalis atrodo neprasminga. Galima nebent pasakyti, kad įvertinus patalpų pritaikymo galimybes trijuose „Meno parko“ aukštuose nugulė didesnė dalis instaliacijų bei didelių matmenų kūrinių. Tačiau abi dalys funkcionuoja ir kaip viena bendra bienalės paroda, ir kaip individualios ekspozicijos – būtų sunku kažkurią įvardinti pirmosios tęsiniu ar papildymu, mat savitą istoriją pasakoja kiekvieno kūrėjo darbai.

1-oji bei 3-ioji Kauno tarptautinės grafikos bienalės siekė reprezentuoti tradicines grafikos technikas, o šioji pasižymi formų įvairumu bei tarpdiscipliniškumu. Tiesa, šių metų parodose netrūksta ir klasikinių technikomis atliktų kūrinių: Victorio Manuelio serija „Žemės vaikai“ (2018) linoraižinyje skleidžiasi grotesko estetika, kūriniai, pripildyti šiandienos laiką atspindinčių elementų, kalba apie socioekonominės krizės sukeltus jausmus. Emocinį atsaką sukelia tiek deformuotos žmogaus figūros, jų supanašėjimas ir persidengimas su mašinerija, tiek nerimastingų ekspresyvių bei tikslų užtikrintų štrichų derinimas. O Olesyos Dzhurayevos kūriniai „Kažkur Paryžiuje“ ir „Šiaurės šviesa. Stokholmas“ (2020) atskleidžia visai kitokį linoraižinio technikos veidą. Lietuviškoje tradicijoje iškiliaspaudė grafika dažnai asocijuojasi su stilizuotomis, net primityvizuotomis figūromis, todėl menininkės kūriniai, realistiškai fiksuojantys tikrą akimirką, kiek primena gatvės fotografiją, pateikia įdomią prieigos prie šios technikos variaciją. Tradicinės giliaspaudės grafikos galimybes atskleidžia Sebastiano Laszczyko darbai „Baimė“, „Momentas“ ir „Kliūtis“ (2020). Trys kūriniai perteikia *danse macabre* motyvo interpretaciją, vizualizuoja autoriaus individualią patirtį

per pandemiją bei karantiną ir jos universalumą. Kūriniai, kaip ir būdinga šiai technikai, pasižymi ypatingu preciziškumu, o ekspresyvią formą vaizdiniams suteikia neįprastas žiūros taškas.

Greta klasikinėmis technikomis atliktų kūrinių ir tradiciškai parodoje eksponuojamų atspaudų galima rasti grafikos ribas švelniai arba drastiškai peržengiančius darbus. Čia norisi paminėti Marijos Marciniolytės-Paliukės estampo technika atliktą, ekspozicijoje į erdvinę instaliaciją paverstą darbą „Niekada negali žinoti, kada tai bus tavo kova“ (2018–2020). Nors pasikartojantis motyvas, atrodo, nenutolsta nuo tradicinės grafikos, kūrinio idėją sustiprina vėliavų paskirstymas erdvėje, primenantis pasibaigusi mūšį, o jo rezultato interpretacija paliekama žiūrovui. Linas Blažiūnas „Šviesupėje“ (2020–2021) dažų paviršiaus gramdymo metodą derina su LED šviesa ir organiniu stiklu, taip natūralios gamtinės šviesos ir aplinkos vaizdinius perteikdamas per dirbtinį koncentruotą apšvietimą, o klasikinę grafiką iškeisdamas į technologijomis papildytą instaliaciją. Atskiro paminėjimo reikalauja ir ne vieno parodos autoriaus darbuose pasitelkta skaitmeninė grafika. Julija Račiūnaitė skaitmeninę tapybą naudoja kurdama iš pirmo žvilgsnio idiliškus gamtos peizažus, kuriuose geriau įsižiūrėję atrandame į natūralią aplinką įsiveržusių sveitimkūnių – pramonės ir urbanistikos elementų. Triptikas „Logistikos centrai – arčiau gamtos“ (2019) kalba apie mūsų selektyvią sąmonę, kuri iš atminties išmeta netipinius bei nederančius elementus. Račiūnaitė, pasitelkusi skaitmeninę grafiką, savo darbų išraiškos formą priartina prie XVII–XIX a. tapybos stilistikos, o Elena Grudzinskaitė

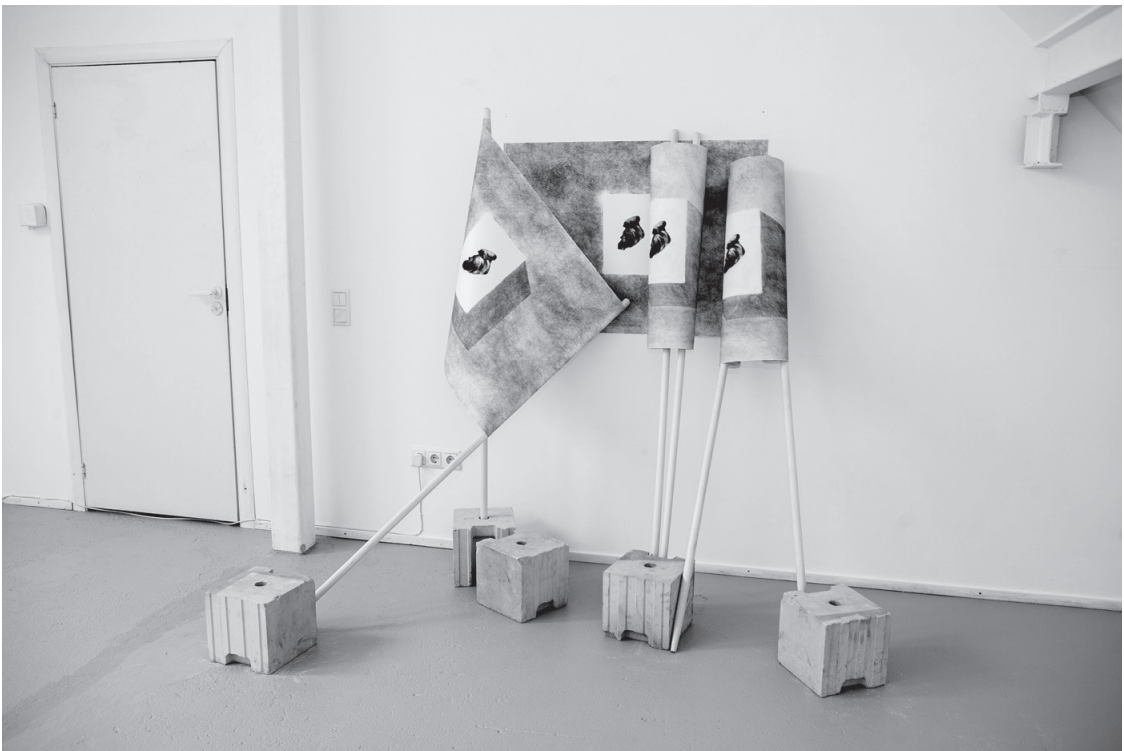

Linas Blažiūnas, instaliacijos „Šviesupė“ fragmentas

Ekspozicijos fragmentas

J. VYŠNIAUSKAITĖS NUOTRAUKOS

Marija Marciniolytė-Paliukė. „Niekada negali žinoti, kada tai bus tavo kova“. 2018–2020 m.

sąlyginai naują grafikos žanrą derina su fotografija. „Išplėstinis kraštovaizdis“ (2021) – tai nuo šių metų pradžios kasdien autorės telefonu fotografuotų nuotraukų koliažas. Iškirptą iš kiekvienos fotografijos maždaug 1 proc. vaizdo autorė klijuoja į abstraktų karantino realybės akimirklų rinkinį, o pailgo kūrinio banguojantis eksponavimas erdvėje atspindi menininkės tikslingos trajektorijos neturinčių pasivaikščiojimų motyvą.

Grafikos meno formas įvairiai transformuoja ir kiti menininkai: nuo klasikinių ir skaitmeninių formų derinimo, dailės ir grafikos sąlyčio taškų paieškų, videokūrinių bei objektų, instaliacijų ir kitų išraiškos formų pritaikymo. Šių metų bienalės autorių kūrinuose skleidžiasi platus požiūris į temą „Šviesos prigimtis“. Ji tiesiogiai siejama su grafikos technika, žvaigždėmis ir planetomis, telefonų ir kompiuterių ekranais. Šviesos sąvoką

įprasminant per pačią kūrinio formą kalbama apie asmenines ir visuotines patirtis pandemijos aki-vaizdoje, internetinę prekybą bei mūsų asociatyvią atmintį, gamtos reiškinius, struktūras bei klimatą, architektūrą ir požiūrio į ją kaitą... Visko ir neišvardinsi – geriausia pamatyti. 4-oji Kauno tarptautinė grafikos bienalė pristato šią meno šaką kaip įvairialypę, palankią įvairiems eksperimentams bei transformacijoms, sąjungai su kitomis kūrybos sritimis, mus supančią nuolat ir galinčią kalbėti apie šiandien aktualias temas.

Kauno tarptautinės grafikos bienalės paroda galerijoje „Meno parkas“ ir Antano Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejuje veikia iki gegužės 30 dienos. Vėliau bienalės paroda bus eksponuojama Šiaulių dailės galerijoje ir Vilniaus rotušėje.

Kino monstrai ir kiti nusipelnę veikėjai

Ką pamatė piktos kino kritikės

Atšilus orams ir daugumai išlindus iš savo urvelių lauko kavinėse pasimėgauti ne kokia pabodusia kava ar arbata, o spalvingai nuteikiančiu „spritz“ kokteiliu, nusprendėme ir mes kuriam laikui vadinamąjį *high-brow* kiną pakeisti pramoginiu.

Tikrai neapsimetinėsime, kad „Godzilą prieš Kongą“ ar „Nuostabiąją moterį 1984“ pasirinkome save prievartaudamos. Pasiilgome visko: ir didelio ekrano, ir stereo-garso, ir tamsos, ir kino salės kėdės. Nors šiuo metu repertuare yra ir solidesnių filmų, šįkart antro dugno ieškoti atsisakėme. Kartu buvo smalsu, kokiais megabiudžetiniais filmais žiūrovą bandys susigrąžinti multi-pleksai. Vilionės kol kas labai trečiarūšės ir čia turime omeny ne tik jau paminėtus filmus, bet ir rusiškų didelio biudžeto filmų desantą, verčiantį išspausti ašarą ir žavėtis šios šalies paprastų žmonių atsidavimu tėvynei ir savo pareigoms. Regis, tų filmų herojai su išorine grėsme kasdien kaunasi lygiai taip pat kaip Didžiojo Tėvynės karo metais...

„Godzilą prieš Kongą“ („Godzilla vs. Kong“, rež. Adam Wingard, JAV, Australija, Kanada, Indija, 2021) žiūrėjome skatinamos vien sentimentų, mat viena mūsų neabejinga pirmiesiems gryniesiems kino monstrams. Veikiau pirmajam King Kongui, žmonių iš kino ekranų pradėjusiam gąsdinti dar 1933 m., ir chimeriškai Go-dzilai, kuri Japonijos vandenyse užgimė po atominės katastrofos – pirmąkart ekrane pasirodė 1954-aisiais.

Taigi naujausiame filme vylėmės pamatyti pilkųjų ląstelių darbo ne-reikalaujantį susitikimą tarp Holivudo (King Kongo) ir Japonijos (Godzilos). Aišku, jau pavadinime užkoduotas šių monstrų numanomas konfliktas nuteikė nekaip, mat abu mėgstame vienodai. Tačiau vylėmės, kad šie monstrai, paleisti nuo grandinės, galiausiai elgsis taip, kaip moka geriausiai, – šurpins žmogiškąją realybę...

Deja, viltis – kvailių motina. Jau nuo pirmų minučių žiūrovas verčiamas simpatizuoti tik King Kongui, juk jis, iš amerikietiškosios perspektyvos žiūrint, mažiau Kitas, tad, aišku, ir humaniškesnis nei Azijos konkurentas. Kad Amerika rūpi labiau, išduoda ir viena iki koktumo absurdiška scena: Godzilai užpuolus vieną Floridos miestų, CNN tiksliai suskaičiuoja aukas – žuvo lygiai aštuoni individai. Tačiau kai veiksmas persikelia į Honkongą, šio dangoraižiams griūvant kaip degtukų dėžutėms kino kūrėjai nė nesivargina parodyti, kokį aukų šleifą už savęs paliko du besipliekiantys monstrai...

Apskritai King Kongas perdėtai sužmogintas – laiką ramiai leidžia savo simuliacrinėje realybėje, saugančioje jį nuo tokių įsibrovėlių

kaip Godzila. O kur dar fone skambanti Elvio Presley daina „Loving Arms“. Ką jau kalbėti apie Kongo pasiją – žavias blondines. Šįkart jį kuruoja kurčioji našlaitė Džia (Kallye Hottle), o monstros, pasirodo, net išmoko kurčiųjų kalbą...

Laimė, bent jau Godzila nepasidavė žmonijos manipuliacijoms ir veikia pati sau: toliau kelia grėsmę mūsų egzistencijai, nes jai nepatinka nešvarūs industrinės civilizacijos „Apex Cybernetics“ darbai. Tačiau visą filmą erzino kūrėjų nukrypimas nuo originaliosios Godzilos išvaizdos: dingo taip japonų ištobulinta ne tik reptilijų kombinacija, bet ir odos faktūra, primenantį Hirošimos atominės bombos aukų randus, neleidusius pamiršti pačios Godzilos ištakų. Apmaudu ir tai, kad angliškuose variantuose Godzila įgavo vyriškąją giminę vietą japoniškosios bevardės. Pirmajame filme, kuriame susiduria šie monstrai („King Kongas prieš Godzilą“, „King Kong vs. Godzila“, rež. Ishiro Honda, Tom Montgomery, 1962) Godzilai veikiau rūpi jos ištakos, nenoras veltis į dirbtinį konfliktą su King Kongu, o naujausiame ji vaizduojama kaip jokių mąstymo gebėjimų neturinti būtybė, jos vienintelis instinktas – naikinti visa, kas pasitaiko kelyje. Kai užgimsta viltis, kad šie monstrai susitaikys, kai šnopusdama Godzila pažvelgia į Kongą ir, regis, tuoj ištars: „Aš taip tavęs pasiilgau“, ji ir vėl panyra į vandenį. Gal ir gerai, nes visas filmas atsidavė neskoninga ideologija, antiaziškumui, kone kaltinant žemyną, kad šis pagimdė padarą, atsakingą už visas globalines ligas...

Ką jau kalbėti apie kūrėjų kinematografinį neraštingumą ir mažai kam prilygstantį talentą sunaikinti didžiąsias kino ikonas – monstros. Štai kas nutinka, kai gauni neribotą biudžetą specialiesiems efektams: siužetas apskritai nebeegzistuoja, o kam jis reikalingas; toks dalykas kaip montažas irgi pamiršamas. Ankstyvajame filme finalinės kovos įtampa tarp dviejų monstrų kuriama montažo principu (efektas panašus į Alfredo Hitchcocko garsiąją „Psichopato“ dušo sceną), o čia specialieji efektai naikina viską, kaip iš Godzilos nasrų besiveržiantys lazerio pliūpsniai.

Aktorių pasirodymų minėti net neverta, nes net ir jau nusipelnę aktoriai (jų pavardžių neminėsime), pasižymėję Barry Jenkinso, Martino Scorsese's, Kennetho Lonergano ir kitų filmuose, šiame atrodo apgailėtina. Tikėtina, kad jiems nuolat teko spoksoti į žalią ekraną ir kartoti tą pačią frazę „oh my god...“

Tikrai nesididžiuojame, kad žiūrėdamos „Nuostabiąją moterį“ („Wonder Woman“, 2017) jautėme

malonumą, kai būrys raumeningų amazonių su auksinėmis tiaromis ir aukštakulniais bateliais išžudė būrį vokiečių karių. Ši kovos scena filmo pradžioje ištis išpūdinga, jų filme ne viena. Aišku, negalėtume to paties pasakyti apie pačią filmo istoriją, kurioje piktadariai vokiečiai niekaip nenori pripažinti Pirmojo pasaulinio karo pralaimėjimo ir dėl to net išranda mirtinas dujas. Deja, tęsinys „Nuostabioji moteris 1984“ („Wonder Woman 1984“, JAV, D. Britanija, Ispanija, 2020), kaip dažnai ir nutinka, tikrai nėra geresnis. Pirmajame filme deivė Diana (Gal Gadot) stojo į kovą su pačiu karo dievu Aresu, kad išgelbėtų pasaulį. Antroje dalyje ji prekybos centre gaudo nevykėlius vagišius. Sakytume, pareigų pažeminimas akivaizdus. Ir nors filmo pavadinimas suponuoja orvelišką intrigą (George'ą Orwellą, regis, dabar Lietuvoje cituoja visi), susidaro įspūdis, kad 9-asis dešimtmetis pasirinktas tik dėl mados ir nostalgijos, o filmo politiškumas iš esmės apsiriboja Donaldo Trumpo parodija. Šis yra akivaizdus filmo niekšo – groteskiškos televizijos garsenybės, verslininko ir tiesiog sukčiaus Maksvelo Lordo (Pedro Pascal) – prototipas.

Patty Jenkins filme „Nuostabioji moteris 1984“ yra viskas, ko galima tikėtis iš superherojų filmų: mistinis artefaktas, galintis išpildyti visus troškimus, piktadarys, siekiantis užvaldyti pasaulį ir turintis *daddy issues*, seksualia superžudike tapusi Dianos draugė Barbara (Kristen Wiig) ir t.t. Iš pažiūros filme daug personažų, lokacijų, veiksmo, skraidančių sunkvežimių ir kitų transporto priemonių, iš mirusiųjų prisikelia net Dianos mylimasis Stivas (Chris Pine), tačiau atrodo, kad viskas sudėta į vieną vietą be jokio tikslo.

Komiksą apie Nuostabiąją moterį 1941-aisiais sukūrė Williamas Moultonas Marstonas, kad vaikams ir jaunimui būtų parodytas stipraus, laisvo, drąsaus moteriškumo pavyzdys ir būtų paneigti konservatyvūs įsitikinimai, esą moterys prastesnės už vyrus. Nuostabioji moteris turėjo kovoti už „Ameriką, paskutinę demokratijos ir lygių moterų teisių citadelę!“ Deja, nei Patty Jenkins, nei Gal Gadot Diana už moterų teises nebekovoja – regime tik postfeministinę heroję.

Paradoksalu ir tai, kad nors Jenkins pirmąjį filmą perkelia į Pirmojo pasaulinio karo metus, antrąjį – į 9-ąjį dešimtmetį, jai visiškai neįdomi moterų istorija, o juk abiejų filmų veiksmas vyksta svarbiais istoriniais momentais. Pirmiausia, tai feminisčių, sufražisčių ir gimstamumo kontrolės aktyvisčių judėjimas XX a. pradžioje (beje, „Nuostabiosios moters“ priešistorė

„Godzila prieš Kongą“

„Nešventa“

„nukopijuota“ nuo Charlotte Perkins Gilman feministinės utopijos „Jos pasaulis“ („Herland“). 9-ojo dešimtmečio pradžią Amerikoje žymėjo žlugusi Lygių teisių pataisa, turėjusi užtikrinti moterų apsaugą nuo diskriminacijos dėl lyties, ir religinės dešinės iškilimas. Ne veltui Margaret Atwood distopija „Tarnaitės pasakojimas“ pasirodė 1985 m.

Na, bet tai, kaip Holivudas su-pranta feminizmą, puikiai komentuoja faktas, kad pagrindinės filmo moterys – Diana ir Barbara – kovoja viena su kita, mat Kristen Wiig veiksia tiesiog pavydi Dianai. Ji nori būti tokia pat geidžiama vyrų, seksuali, avėti aukštakulnius ir vilkėti trumpas sukneles. Galiausiai moterys pamokomos, kad apskritai turi atsisakyti savo troškimų...

Iš debiutuojančio režisieriaus Evano Spiliotopouloso ir jo filmo „**Nešventa**“ („**The Unholy**“, JAV, 2021) ko nors ypatingo tikrai nesitikėjome, tačiau gyvo siaubo kino klasiko Samo Raimi (jis filmo prodiuseris) pavardė žadėjo konceptualiai įdomų filmą, gal net su kritikos strėlėmis, nutaikytomis į Katalikų bažnyčią. Bent jau toks įspūdis susidarė iš filmo anonso, bet šie juk dažnai būna geresni už pačius filmus. Tiesa, kritikos ir satyros filme šiek tiek pasitaikė, tačiau Spiliotopoulosas, kuris ėmėsi ekranizuoti Jameso Herberto romaną „Šventovė“, pasirodė esantis baisiai tingus ne tik režisierius, bet ir scenaristas, o filmas, kaip apibūdino vienas kritikas, – tiesiog religinė propaganda.

„Nešventa“ pasakoja apie „puolusį“ (tiek profesine, tiek kitokiomis prasmėmis) žurnalistą Gerį (Jeffrey Dean Morgan). Kadaise jis buvo garsus, bet pagautas klastojant istorijas dabar sunkiai randa darbo,

todėl jam tenka vyksti į mažą Masačusetso miestelį, kad nušviestų ūkininkų problemas. Tačiau vietoj galvijų žalojimo incidento jis randa čia siautėjančias atgamtinės jėgas. Žurnalistas tampa ir įvykių liudininku bei katalizatoriumi, kai kurčiai merginai Alisai (Cricket Brown) apsireiškia Marija, mergina atgauna klausos dovaną, pradeda kalbėti ir daryti stebuklus. Gerio pastangomis ši istorija tampa sensacija, Alisa – garsesnė nei Taylor Swift, kyla masinė isterija. Nors vietos kunigas ima suvokti, kad už apsi-reiškimo gali slypėti ir tamsesnės jėgos, Bažnyčios šulams tai labai rūpi, jie nori miestelį paversti naujuoju Lurdu.

Nuo pat filmo pradžios aišku, kad Alisai apsireiškė ne mergelė Marija, o XIX a. sudeginta ragana, kuri dabar nori pasiglemžti kuo daugiau tikinčiųjų sielų. Gaila, kad režisierius žaidžia labai atviro-momis kortomis ir apie sudegintąją suzinome dar filmo pradžioje, tad nebelieka jokios paslapties ar dvi-prasmybės. O ir pagrindinę filmo temą apie „apsišaukėlius apaštalus“ užgožia pigūs pagąsdinimai – kai ragana („Skambučio“ šmėklos stiliumi) iššoka tai iš kompiuterio ekrano, tai iš už kokio kampo ar krūmo. Tačiau, nepaisant poros nužudytų kunigų, viskas, aišku, baigiasi gerai: Geris, pasitelkęs savo žurnalistinius įgūdžius, „atkapsto“ svarbios informacijos apie šėtono pasiuntinę, o gėris šiame baisiai anachroniškame ir mani-chėjiškame filme nugali blogi...

PIKTOS KINO KRITIKĖS
SANTA LINGEVIČIŪTĖ,
ILONA VITKAUSKAITĖ

Įsižiūrėti į savo jausmus

Magnusas von Hornas apie „Prakaituok!“

Kino teatruose pradedamas rodyti pernykštės „Scanoramos“ atidarymo filmas – Magnuso von Horno **„Prakaituok!“** („Sweat“, Lenkija, Švedija, 2020). Filmas pateko į oficialiąją Kanų kino festivalio programą, kaip, beje, ir debiutinis režisieriaus „Įsilaužėlis“ („Intruz“). Švedas von Hornas mokėsi Lodžės kino mokykloje, ją baigęs liko gyventi Lenkijoje. Von Hornas rašo scenarijus ne tik savo filmams, jį domina jauno žmogaus viduje bręstančio blogio, kuris anksčiau ar vėliau pratrūksta, tema, bet „Prakaituok!“ jis pasirinko kitą, ne mažiau aktualią temą – gyvenimą socialiniuose tinkluose. Filmo herojė yra kūno rengybos instruktorė ir nuomonės formuotoja, arba influencerė, Silvija (Magdalena Koleśnik) – tikra socialinių tinklų žvaigždė. Filme stebime tris jos gyvenimo dienas: Silvija rengia treniruotes savo gerbėjams, reklamuoja atrinktus produktus, aplanko provincijoje gyvenančią mamą, gauna kvietimą į televizijos laidą ir susidoroja su persekiotoju. Pateikiame režisieriaus interviu tinklalapiams *culture.pl* ir *empik.com* fragmentus.

Ar kada nors susimąstėte, kas būtų, jei Jus stebėtų per 600 tūkstančių sekėjų?

Socialiniuose tinkluose esu linkęs stebėti, o ne pats būti stebimas. Kai rašiau „Prakaituok!“ scenarijų, pirmiausia svarsčiau, kokia yra tų žmonių, kurie moka taip spontaniškai dalytis savo kasdienybe, asmenybė. Truputį jiems pavydžiu, nes pats to nesugebu daryti. Jie mane žavi.

Kada pagalvojote, kad nuomonės formuotoja galėtų būti Jūsų filmo herojė?

Prieš ketverius metus pamačiau kūno rengybos instruktorę „Snapchat“ programėlėje. Dabar ši

pamiršta, svarbesnis tapo instagrmas. Visiškai negalėjau suprasti, kodėl tai svarbu. Man tai buvo provokacija: turėti tiek stebėtojų ir rodyti jiems visą dieną, pavyzdžiui, dvidešimt filmukų su savo šuniu. Taip pat pastebėjau, kad po šimtų tokių banalių filmukų staiga atsiranda kai kas rimtesnio, koks nors emociingas prisipažinimas, kuris išnyksta taip pat greit, kaip ir atsirado. Mane sudomino, kokia ta mergina yra tarpsoinyje tarp dviejų idėtų filmukų.

Ar susitikote su ta instruktorė ar su kuria kita, kad tai sužinotumėte?

Niekad nenorėjau susitikti su jomis ilgesniam laikui, nes nenorėjau kurti personažo realaus žmogaus pagrindu. Man svarbesnė buvo fantazija tų žmonių tema, įsivaizdavimas apie juos, gimstantis stebėtojų galvose. Nesufleruojau žiūrovams, ką jiems galvoti apie filmo heroję, nors, kita vertus (tai nuskambės kaip prieštaravimas) tai ir darau. Norėjau, kad žiūrovai nežinotų, ką turi galvoti apie filmo heroję. Kad galėtų įsižiūrėti į savo jausmus, kuriuos ji jiems sukelia. Rengdamasis filmui susitikau su keliomis instruktorėmis, bet tik tam, kad sužinočiau konkrečius dalykus, pavyzdžiui, kaip atrodo bendradarbiavimas su produktų, kuriuos jos rodo savo filmukuose, rėmėjais.

Ne vienam buvimas socialiniuose tinkluose ir yra darbas: kasdien jam skiriama daug valandų ir iš to gyvenama. Ar tai gali kiekvienas?

Kad gerai tai darytum, kaip, beje, visur, reikia turėti talento ir tam tikro natūralumo. Pastebėjau, kad dauguma influencerių, sulaukusių tikros sėkmės, nemąsto apie savo veiklą kaip apie verslą. Šį reiškinį seku jau ketverius metus ir matau, kaip instruktorės (dauguma jų Lenkijoje

yra moterys) tobulėja. Jos iš tikrųjų tuo gyvena. Įdomu, ką jos darytų, jei neturėtų savo paskyrų socialiniuose tinkluose.

Gal kurtų filmus? Juk galiausiai jų nuotraukos ir įrašai kuria pasakojimą.

Bet jos ir kuria filmus, nors, ko gero, tiksliau būtų jų veiklą lyginti su realybės šou. Įdomesniu nei rodomu televizijos, nes autentiškesniu. Instruktorės taip pat labai gerai žino, kaip pritraukti ir sulaikyti stebinčiuosius. Juk ir visas menas, taip pat ir kinas, remiasi tuo, kad turi pažinti savo žiūrovus, žinoti, kaip rasti pas juos kelią.

Kam daugiau laiko skyrė Silviją suvaidinusi Magdalena Koleśnik: fiziniam pasirėngimui vaidmeniui, treniruotėms ar įgūdžiams, kaip valdyti instagramą?

Prieš patvirtinant Silvijos vaidmeniui, ji neturėjo instagramo paskyros ir nesilankė sporto klube, tik praktikavo jogą. Ji apskritai buvo pirmoji į atranką atėjusi aktorė, ir iškart pagalvojau, kad ji ir galėtų vaidinti. Bet egzistuoja nuostata (nežinau kodėl), kad negalima imti pirmo atėjusio asmens, tik ieškoti toliau. Magda yra gili ir emociškai atvira, be to, jos išorė labai tiko Silvijai, nes būtent tokio kontrasto ir norėjau. Pasaulyje, kuriame pilna rožinių drabužių, prekybos centrų ir rytinių televizijos laidų sofų, norėjau pagauti emocinę tiesą. Magda metus treniravosi keturis kartus per savaitę, laikėsi „dėžučių dietos“, vartojo maisto papildus. Tai iš jos pareikalavo didelio pasiaukojimo, nes tuo pat metu ji vaidino Varšuvos „Teatr Powszechny“ ir turėjo kitų užsiėmimų. Taip pat ji treniravosi, kaip judėti socialinių tinklų pasaulyje, ir šiek tiek užtruko, kol tai tapo natūralu. Sufleravau jai,

„Prakaituok!“

kokias instruktores turėtų stebėti, taip pat daug apie jas kalbėjomės.

Ar siuntėte aktorę treniruotis kartu su kūno rengybos instruktorėmis?

Į kai kuriuos užsiėmimus ėjome kartu. Supratau, kodėl žmonės vaikšto į tokius susitikimus, – tai suteikia bendrumo jausmą, emocijų ir adrenalino. Ir ne tik „gyvai“ vykstantys užsiėmimai, kurie iš tikrųjų yra reti. Daugiausia jų vyksta socialiniuose tinkluose, kad ir instagrame.

Kodėl likote prie kūno rengybos? Juk galėjote pakeisti veikės specializaciją, dabar influenceriai užsiima kiekviena gyvenimo sritimi – maistu, mada, muzika...

Prieš ketverius metus influencerių dar nebuvo tiek daug, tokia sąvoka neegzistavo. Apie tas merginas buvo sakoma „rengybos instruktorė“. Man patiko kūno kulto tema – kūnas tampa vizitine kortele ir preke. Instruktorės nuolat kartoja: „Priimk save tokią, kokia esi“, bet yra ir kita, paslėpta žinutė: „Pasižiūrėk į mano kūną, kokio pati niekad neturėsi.“ Na, ir kaip tai būtų galima? Tų moterų stabas treniruojasi septynias dienas per savaitę, o jos turi darbą, namus, kitas pareigas. Negana to, jei jos pradėtų atrodyti taip pat, instruktorių darbas netektų prasmės. Tas rengybos pasaulis prieštaringas, nes naudojami feminizmo poreikiu, bet visą laiką žvelgia vyrišku žvilgsniu. Daugumą tose treniruotėse dalyvaujančių

moterų vienija šūkis „Priimk save tokią, kokia esi, didžiulis savimi“, bet kartu jos svajoja apie idealią figūrą, nes nori patikti.

Jei jau prabilome apie žvilgsnį, kai Silvijos nebemato ją stebinčiųjų akys, matyti jos vienvė. Ji gyvena viena gražiam būte, turi tik šunį. Vienoje pirmųjų filmo scenų matome, kaip ji įmeta į instagramą filmuką, kuriame su ašaromis akyse prisipažįsta, kad norėtų rasti meilę. Įrašas tampa hitu.

Nežinau, ar ji sugebėtų su kuo nors gyventi. Maža to, man įdomu, ar tas įrašas autentiškas, ar apsimėtinis. Ji nevaidina, jos emocija yra tikra, bet ar Silvija iš tikrųjų nori turėti vaikną? Jos didžiausia tragedija būtų greičiau ne partnerio, o telefono ir prieigos prie socialinių medijų stoka. Silvija sukūrė nuosavą pasaulį *online*, bet jis nelabai skiriasi nuo jos tikrojo gyvenimo, ji nuo nieko nebėga. Greičiau ieško, kaip sutaikyti tas dvi realybes, išmokti, kaip būti atvirai *online* ir *offline*.

Gal jau turite naują projektą?

Taip, naujo filmo veiksmas vyks Kopenhagoje, iškart pasibaigus Pirmajam pasauliniam karui. Tai bus kostiuminis siaubo filmas su dramos elementais. Filmą bus visiškai kitoks nei mano ankstesnieji. Man patinka keisti stilių su kiekvienu nauju projektu.

PARENGĖ K. R.

Kronika

Kino naujienos trumpai

„Dar po vieną“ perdirbinys

Amerikiečiai mėgsta žiūrėti savo filmus, todėl garsiausi europietiški paprastai sulaukia perdirbinių. Apie jų kokybę, matyt, kalbėti neverta, juolab kad jie rečiau pasiekia ir mūsų ekranus. Iškart po „Oskarų“ ceremonijos, kurioje danų režisieriaus Thomo Vinterbergo „Dar po vieną“ buvo apdovano-tas „Oskaru“ kaip geriausias užsienio filmas, pasklido žinia, kad amerikiečiai kurs šio filmo perdirbinį, jį koproduisuoti žada pats Vinterbergas kartu su Sisse Graum Jørgensen ir Kasperu Dissingu. Pagrindinis vaidmuo turėtų atitekti Leonardo DiCaprio, kurio studija „Appian Way“ ir gamins filmą. Pagrindinį vaidmenį „Dar po vieną“ sukūręs Madsas Mikkelsenas

filmuojasi penktoje Indianos Džounso nuotykių dalyje. Pirmąkart filmą apie Indianą Džounsą režisuos ne Stevenas Spielbergas, o Jamesas Mangoldas. Interviu žurnalui „Collider“ Mikkelsenas sakė, kad filme bus viskas, apie ką jis svajojo. Pasak aktoriaus, jis užaugo su filmais apie Indianą Džounsą. Kol kas vyksta aktorių atranka, filmavimas prasidės vėliau. Mikkelsenas taip pat filmuosis ir trečioje „Fantastinių gyvūnų“ dalyje, nors anksčiau buvo svarstoma, kad Grindevaldą turėtų vaidinti Johnny Deppas.

Paskelbti Lenkijos kino apdovanojimų „Auksinių erelių“ nominantai

Varšuvoje paskelbti Lenkijos kino apdovanojimų nominantai. Iš viso „Auksiniams ereliams“ buvo

pristatyta 31 vaidybinis ir 83 dokumentiniai filmai bei 19 serialų. Balandžio 26 d. prasidėjo balsavimas, gegužės 20 d. turėtų būti paskelbtas apdovanojimo už gyvenimo nuopelnus laureatas, o apdovanojimų ceremonija vyks gegužės pabaigoje arba birželio pradžioje.

Geriausio filmo apdovanojimui nominuoti: „25 nekalto metai. Tomeko Komendos byla“ („25 lat niewinności. Sprawa Tomka Komendy“, rež. Jan Holoubek), „Kuo toliau nuo čia“ („Jak najdalej stąd“, rež. Piotr Domalewski), „Savižudžių salė. Heiteris“ („Sala samobójców. Hejter“, rež. Jan Komasa), „Šarlatanas“ („Szarlatan“, rež. Agnieszka Holland), „Pamiršk ir išvažiuok“ („Zabij to i wyjedź z tego miasta“, rež. Mariusz Wilczyński). Visi šių filmų režisieriai nominuoti ir „Auksiniam ereliui“ už geriausią

režisūrą. Į geriausio dokumentinio filmo apdovanojimą pretenduoja: „Gučo. Gyvenimo užrašai“ („Guczo. Notatki z życia“, rež. Maria Zmarz-Koczanowicz), „Meilės pamoka“ („Lekcja miłości“, rež. Małgorzata Goliżewska, Katarzyna Mateja), „Šešėlio siena“ („Ściana cieni“, rež. Eliza Ku-barska), „Banginis iš Lorino“ („Wieloryb z Lorino“, rež. Maciej Cuske) ir „Paprasta šalis“ („Zwyczajny kraj“, rež. Tomasz Wolski).

Kaip geriausio moters vaidmens atlikėja dukart nominuota Agata Kulesza – už vaidmenis filmuose „25 nekalto metai. Tomeko Komendos byla“ ir „Sniego daugiau nebus“ („Śniegu już nigdy nie będzie“, rež. Małgorzata Szumowska), Maja Ostaszewska („Sniego daugiau nebus“), Zofia Stafiej („Kuo toliau nuo čia“) ir Zofia Domalik („Viskas mano motinai“, „Wszystko dla mojej

matki“, rež. Małgorzata Imielska). Į apdovanojimą už geriausią vyro vaidmenį pretenduoja Piotras Trojanas („25 nekalto metai. Tomeko Komendos byla“), Arkadiuszas Jakubikas („Kuo toliau nuo čia“), Maciejus Musiałowski („Savižudžių salė. Heiteris“), Ivanas Trojanas („Šarlatanas“) ir Andrzejus Sewerynas („Zieja“, rež. Robert Gliński).

Daugiausia – penkiolika nominacijų – gavo realia teismo byla paremtas režisūros srityje debiutuojančio operatoriaus Jano Holoubeko filmas „25 nekalto metai. Tomeko Komendos byla“, dešimt nominacijų surinko pernai Gdynės kino festivalio „Auksiniais liūtais“ apdovano-tas animacinis filmas „Pamiršk ir išvažiuok“, kurį rudenį rodė „Scanorama“.

PARENGĖ Ž. P.

Gauti iš gyvenimo daugiau

Krėsle prie televizoriaus

Kai tikrovė tampa vis alternatyvesnė ir, regis, nestebina net gegužės 9-ąją Raudonojoje aikštėje nuskambėjęs Rusijos prezidento pareiškimas, esą sovietai vieni nugalėjo Antrajame pasauliniame kare, Quentino Tarantino filme „**Negarbingi šunsnukiai**“ (**LRT, šįvakar, 14 d. 22.55**) papasakota alternatyvi istorija taip pat gali pasirodyti visai reali. Tarantino gali imtis bet kokios temos, tačiau jo filmas pirmiausia pasakos apie režisieriaus meilę kinui. Ji visada nustelbia siužetą. „Negarbingų šunsnukių“ personažai nuolat kalba apie kiną, nors filmas ir pasakoja apie amerikiečių būrį, kuris vokiečių okupuotoje Prancūzijoje medžioja ir žiauriai žudo nacius. Todėl neatsitiktinai pasakojimo centre atsiduria nedidukas Paryžiaus kino teatras. Jo savininkė yra žydė Šošana (Mélanie Laurent), kuriai pavyko išsigelbėti per šeimos sunaikinimo akciją. Šošana nori keršyti. To paties trokšta ir žiauraus Aldo (Brad Pitt) vadovaujami kariai. Ir viena, ir kiti sugalvoja planą, kaip sunaikinti į nacių propagandinio filmo premjerą Paryžiuje susirinkusią Trečiojo Reicho „grietinėlą“. Savaime suprantama, kad pagrindinis ginklas bus kino juosta...

Beje, balandį pasirodžiusiame Vladimiro Sorokino romane „Daktaras Gurinas“, pasakojančiame taip pat alternatyvią, tik naujosios Rusijos istoriją, vienos Altajaus satorijos pacientas – personažas

Vladimiras, besigydantis joje kartu su tokiais pat sėdynėmis (sic!) virtusiais Donaldu, Silvio, Borisu ir Angela, – į kiekvieną klausimą ar teiginį atsako: „Tai ne aš.“ Skaitydamas knygą vis pagalvoju, kad alternatyvi istorija mūsų laikais gali nepastebimai virsti realia, todėl su ja reikia elgtis labai atsargiai.

To moko ir Ryszardo Bugajskio filmas „**Katarakta**“ (**„LRT Plius“, šįvakar, 14 d. 21.30**). Jo heroję Julią Brystigierową Lenkijoje gaubia panašios kaip Lietuvoje kagėbistą Nachmaną Dušanskį legendos. Nuo jaunystės kovojusi už komunistines idėjas, kalėjusi Lenkijos kalėjimuose, pokario metais ji dirbo Saugumo ministerijoje, vadovavo skyriui, kovojusiam su Bažnyčia ir jos įtaka, pelnę Kruvinosios Lunos pravardę, nors dabar abejojama, ar tikrai ši moteris buvo sadistė, mėgusi kankinti tardomuosius. Linkstama manyti, kad tai buvo jos primityvių ir pavydžių kolegų kerštas sėkmingesnei ir visais požiūriais pranašesnei bendradarbei: Brystigierowa prieš Antrąjį pasaulinį karą apsigynė filosofijos doktoratą, o po 1956-ųjų, kai paliko saugumą, išvengė teismų, dirbo leidykloje ir pati rašė knygas. Bugajskis filme atkuria visas legendas, net tą, esą prieš mirtį ji atsivertusi į krikščionių tikėjimą, bet kad ir kaip aktorė Maria Mamona stengtųsi įtikinti savo herojės sudėtingumu, viskas prasideda ir baigiasi schemomis. Nors režisierius vis

tirština spalvas, akivaizdu, kad jam užtenka tik dviejų – juodos ir baltos.

Būna istorijų, kurios nesensta. Iš tokių – Jane Austin „**Puikybė ir prietariai**“ (**LRT, 16 d. 21.50**), kurią 2005 m. ekranizavo Joe Wrightas. Tai, regis, dešimtoji romano ekranizacija, nors Wrightas gana laisvai elgiasi su literatūriniu pagrindu. Šio XVIII a. vykstančio pasakojimo herojė – protinga jauna moteris Elizabet (Keira Knightley), kuri kartu su keturiomis seserimis tampa mamos intrigų auka. Jos seserys mano, kad vedybės suteiks svajonių išsipildymą, bet Elizabet nori iš gyvenimo daugiau.

Lorene Scafaria filmo „**Aferistės**“ (**TV3, 15 d. 21.30**) veikėjos taip pat nori iš gyvenimo daugiau. Tai strip-tizo šokėjos iš Niujorko, kurias „New York Magazine“ išspausdintame straipsnyje aprašė Jessica Pressler, bet dokumentinį pagrindą Scafaria įpakavo į spalvingą fantaziją, kurioje ir komedija apie moterų draugystę, ir filmas apie kerštą, ir dar daug visko. Viena veikėjų Destini (Constance Wu) pradeda dirbti naujame klube ir susipažįsta su jo karaliene Ramona (Jennifer Lopez), kuri imasi globoti naująkę. Ramona sugalvoja puikų metodą, kaip melžti turtingus vyrus be jokių skrupulų.

Jokių skrupulų nėra ir Jia Zhangke filmų pasaulyje. Noriu atkreipti režisieriaus gerbėjų dėmesį, kad trečiasis retrospektyvos filmas „**Nuodėmės prisilietimas**“ nukeltas į vėly vakarą

„Katarakta“

(**„LRT Plius“, 15 d. 23.05**). Šio ties publicistikos ir poetinio kino riba balansuojančio filmo herojai žudo, bet ne jie įsuko prievartos spiralę, o ekonominio išnaudojimo sistema, palietusi visas neprivilegijuotas visuomenės grupes. Režisierius pateikia ne vieną gangsterių filmo kodą, nors tai greičiau kabliukas Vakarų žiūrovams. Žinovai „Nuodėmės prisilietime“ įžvelgia ir Pekino operos, ir tradicinio *wuxia* (nuotykių filmų žanras, kuris akcentuoja rytiesiškas kovas ir yra prisodrintas fantastinių elementų) tradicijas. Jia rodo įvykius personažų akimis, o šie tiesiog išlieja savo įniršį ir neapykantą. Tačiau spontaniški veikėjų prievartos aktai režisieriui yra ir visuomenės degradacijos liudijimas, ir desperatiškas bandymas apginti savo orumą.

Andrea Di Stefano „**Informatorius**“ (**TV3, 16 d. 22.30**) rodo buvusį specialiųjų tarnybų agentą Pitą (Joel Kinnaman), kurį FTB infiltruoja į narkotikais Niujorke prekiaujančią lenkų mafiją. Kad paktėtų į ją, Pitas atsiduria kalėjime, bet yra atskleidžiamas ir turės kovoti ne tik už savo, bet ir už laisvę likusių žmonos bei dukters išlikimą. Už išlikimą (ne tik savo) kovoja ir biblinis Nojus (Russell Crowe),

Kitoks jautrumas

Nauji filmai – „Klajoklių žemė“

ŽIVILĖ PIPINYTĖ

Pilką žiemos rytą Fern (Frances McDormand) palieka miestą, kuriame praleido beveik visą gyvenimą, ir iškeliauja begaliniais Amerikos keliais. Dabar jos namai – furgonas. Fern – per šešiasdešimt, ji nėra tipiška kelio filmo herojė. Fern palaidojo vyrą, o uždarius visus maičiusią šachtą miestas taip pat mirė. Fern klaidžios keliais, ieškodama darbo. Bet kokio. Chloé Zhao filmo „**Klajoklių žemė**“ („Nomadland“, JAV, 2020) žiūrovų akims atsivers visas padienių darbų kaleidoskopas – milžiniški „Amazon“ pakavimo „fabrikai“, treilerių kempingas Nacionaliniame parke, cukrinių runkelių kalnai, pakelės užkeigų virtuvė... Tačiau kelyje Fern laukia ir daug susitikimų.

Filmo pagrindas – dokumentinė Jessicos Bruder knyga apie kitą, po 2008-ųjų ekonominės krizės staiga pamatytą Ameriką. Jos herojus galima vadinti visai – autsai-deriais, klajokliais, ieškančiais savo vietos keistuoliais, tačiau kiekvienas

apibūdinimas bus tik apytikris. Taip, Fern ir daugelį jos sutiktų žmonių į kelią išginė ekonominė situacija, kai žmogus nebegali išlaikyti namų, mokėti paskolų, neturi nuolatinio darbo. Kelyje, net ir toli vienas nuo kito, jie tampa keistos bendruomenės nariais. Kartais susitinka prie laužo kur nors Arizonos dykumoje, dalijasi daiktais, prisimena tuos, kurių nebėra, pasakoja savo istorijas. Tačiau juos sieja ir šis tas daugiau – susižavėjimas gamta, iš kurio gimsta tas pasitikėjimo pasauliu ir savimi jausmas. Fern mokosi iš kelyje sutiktų Lindos May, Swankie ar Bobo Wellso ne tik klajoklių gyvenimo ir buities gudrybių.

Chloé Zhao meistriškai kuria savo herojų pasaulį, kuriame viskas atrodo autentiška, tikra, beveik dokumentiška. Filme vaidina vos keli profesionalūs aktoriai: Frances McDormand ir Deivą sukūręs Davidas Strathairnas, regis, iš pirmo žvilgsnio niekuo nesiskiria nuo save filme vaidinančių „Klajoklių žemės“ veikėjų. Tai ir režisierės meistriškumo įrodymas, nes neprofesionalūs aktoriai panašiuose fikciją ir

dokumentiškumą jungiančiuose filmuose dažniausiai pervaidina ir taip griauina tikroviškumo įspūdį. Zhao vengia atviro dramatizmo. Aktorių profesionalumo Zhao reikia tada, kai atsiskleidžia Fern esmė. McDormand neskuba jos atskleisti, rodo dvejones, kai Fern, regis, susitaiko su vienatve ir visiška laisve, bet, sutikusi Deivą, pradeda ilgėtis buvimo kartu. McDormand žvilgsnis yra filmo pagrindas. Jos akyse atsispindi tokie sudėtingi jausmai, kad žodžių jau nebereikia. Epizodas, kai Fern nusprendžia palikti Deivo sūnaus namus ir atsisakyti kitokio gyvenimo galimybės, turėtų įeiti į vadovėlius: Fern žvilgsnis, kai ji naktį apsirengia, vaikšto po namus, liečia daiktus, viena sėdi prie didelio stalo ir matome tik jos nugarą, pristumta kėdė ir trinkelėjęsių durų garsas tiksliai atskleidžia, kas vyksta jos viduje. Vėliau Fern prisipažins, kad negalėjo sau leisti ištrinti bendros praeities su vyru: „Gyva yra tai, kas prisimenama.“

Kolektyvinė filmo herojų praeitis „Klajoklių žemėje“ nuolat primena

„Klajoklių žemė“

apie save ir milžiniškais dirbtiniais dinosaurais, ir nacionalinio parko peizažais, muzika, Vegos stebėjimu naktiniame danguje ar tėvo Fern padovanotais indais. Zhao tarsi sako, kad su jos herojais, kurie, regis, turi tik namus ant ratų, iš tikrųjų kartu klajoja visa jų praeitis, prisiminimai, be kurių būtų sunku išgyventi ne tik šaltą žiemos naktį. Operatoriaus Joshua Jameso Richardso dėka praeitis „Klajoklių žemėje“ įgyja mito atspalvių. Richardsas dažnai filmuoja prieblandą, kurioje skamba vis kitos natos, kad ir Fern lauku per visą kadrą nešamas žibintas. Kelio filmo žanras, kurio tropais naudojasi Zhao, taip pat atsirado iš mitų apie Amerikos užkariavimą. Klajokliai yra sudėtinė šio mito dalis, nesvarbu, ar tai būtų Woody Guthrie apdainuoti Didžiosios depresijos laikų valkatos, ar bitnikai, ar Denniso Hopperio „Nerūpestingo keliautojo“ herojai. Zhao, regis, fiksuoja

to mito žlugimą, o gal dar vieną jo transformaciją.

„Klajoklių žemė“ – paprastas, savaip asketiškas filmas. Mėgstanciniųjų amerikiečių nepriklausomųjų estetiką jis nenustebins, bet plačiaijai auditorijai, ko gero, bus keista, kad toks neefektingas ir net nesentimentalus kūrinys surinko visus svarbiausius kino apdovanojimus, pradedant Venecijos kino festivalio „Auksiniu liūtu“ ir baigiant „Oskaru“. Manau, prie to prisidėjo ir karantino metai, išryškinę tai, ką įvardinčiau dar XVIII a. Jeano Jacqueso Rousseau įkvėptu naujojo jautrumo terminu. Pandemijos prieblanda paskatino ne tik įsižiūrėti į save ir kitus, bet ir būti jautresniems viskam, kas mus supa. Regis, „Klajoklių žemė“ savaip atspindi sugrįžimą prie Rousseau garbintos triados – jausmų, žmogaus asmenybės ir gamtos. Zhao grįžta prie jausmų natūralumo, tik gal pasikeitė jų rodymo intonacija ir stilius.

Parodos

VILNIUS

Nacionalinė dailės galerija

Konstitucijos pr. 22

Paroda „Formuojant ateitį. Erdvinės Aleksandros Kasubos aplinkos“

„Ferdinandas Ruščicas. Aukšinis kambarys“

Emilijos Škarnulytės daugiakanalė videoinstaliacija „Daugdara. Dedikuojama Aleksandrai Kasubai“

Paroda „Laikmenos. Lietuvos medijų meno retrospektyva“

Radvilų rūmų dailės muziejus

Vilniaus g. 24

Paroda „Protesto menas: sovietmečio nepaklusnieji“ (Vladimiro Tarasovo Lietuvos nacionaliniam dailės muziejui dovanota kolekcija)
Michaelo Rakowitziaus paroda „Nematomo priešo būti neturėtį (G salė)“

Vilniaus paveikslų galerija

Didžioji g. 4

nuo 14 d. – paroda „Pranciškus Smuglevičius. Nuo antikinės Romos iki Vilniaus universiteto“

Taikomosios dailės ir dizaino muziejus

Arsenalą g. 3A

Paroda „Daiktų pasaulio vizionierius. Felikso Daukanto kūryba“

Vytauto Kasiulio dailės muziejus

A. Goštauto g. 1

Paroda „Įminti Paryžių: VDA rezidencijos *Cité Internationale des Arts* istorijos“

Lietuvos nacionalinis muziejus

Arsenalą g. 1

Paroda „Petras Repšys: darbai“

Tado Kazakevičiaus nuotraukų paroda „Tai, ko nebebus“

Senasis arsenalas

Arsenalą g. 3

Paroda „Lyngby kirvis: 13 000 metų garantija“

Paroda „Ar galima šnekėtis man su jais?“

Istorijų namai

T. Kosciuškos g. 3

Paroda „Ką slepia sarkofagas: Senovės Egipto mumijų tyrimai“

Arūno Baltėno fotografijų paroda „Darbai ir gyvenimai“

Gedimino pilies bokštas

Arsenalą g. 5

Penktoji respublikinė konkursinė paroda „Primityvioji tapyba“ Monikos Bičiūnienės premijai laimėti

Vilniaus gynybinės sienos bastėja

Bokšto g. 20 / 18

Paroda „Nuo titnago iki parako: ginklai amžiams bėgant“

Kazio Varnelio namai-muziejus

Didžioji g. 26

Kazio Varnelio bažnyčių interjerų piešinių paroda „Bėgalybės link“

Paroda „Knygos menas: gražiausios 2020 metų Lietuvos ir Čekijos knygos“

Signatarų namai

Pilies g. 26

Ekspozicija „XX a. pradžios tautinio atgimimo ir nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo istorija (1900–1918)“

Valdovų rūmai

Katedros a. 4

Dr. Prano Kiznio paveikslų galerija
Vieno šedevro tarptautinė paroda „Šlovin-gas, didis ir neregėtas įvykis: 1611 m. Mas-kvos caro priesaika“
Vieno šedevro tarptautinė paroda „Kuni-gaiščio Boguslavo Radvilos portretas“
Paroda „Istorija ir atmintis, Romano Bori-sovo akvarelės“
Paroda „Kariauti pratusi tauta. Lietuvių karinis elitas XIII–XIV a.“

Bažnytinio paveldo muziejus

Šv. Mykolo g. 9

Paroda „Sakralusis Vilnius: piligrimų ke-lias nuo Aušros vartų iki Kalvarijų“

Sapiegų šeimos kriptą

MO muziejus

Pylimo g. 17

Paroda „Sunkus amžius. Szapocznikow – Wajda – Wróblewski“

Paroda „Sunkus amžius: Vilnius, 1939–1949“

Rūtos Spelskytės grafikos darbų paroda „Tylaus kalbėjimo metodai“

Vilniaus muziejus

Vokiečių g. 6

Paroda „Nuo mėsinės iki muziejaus. Vieno namo istorija“

VDA parodų salės „Titanikas“

Maironio g. 3

iki 20 d. – šiuolaikinio lietuviško dizaino objektų paroda „Post sakralus“

iki 15 d. – Simono Kuliešio paroda „Obser-vanto kapti“

VDA galerija „Artifex“

Gaono g. 1

iki 21 d. – VDA Tekstilės meno ir dizaino katedros studentų paroda „Ne/panašus. Rytai Vakaruose“

VDA ekspozicinė erdvė „Kreatoriumas / Meno krosnys“

Maironio g. 6, VDA senųjų rūmų II kiemas

iki 17 d. – Vilniaus dailės akademijos Gra-fikos katedros magistrantų grupinė paroda „Atskirtis“ (Aurelija Kauneckaitė, Indrė Lubytė, Laura Marija Šalkauskienė, Povilas Kupčinskas, Violeta Mackialo, Vaiva Lans-koronskytė, Svitlana Matvieienko, Gintarė Počiūraitė)

Galerija „Kairė–dešinė“

Latako g. 3

Povilo Ričardo Vaitiekūno paroda „Ūlos g. 19, Mardasavas“

Prospekto fotografijos galerija

Gedimino pr. 43

iki 22 d. – grupinė paroda „Kolekcijos“

Vilniaus fotografijos galerija

Stiklių g. 4

iki 22 d. – Sauliaus Slavinsko personalinė paroda „Popierius“

Pamėnkalnio galerija

Pamėnkalnio g. 1

iki 15 d. – Dovydo Alčauskio ir Eglės Petro-šiūtės kūrybos paroda

Galerija „Vartai“

Vilniaus g. 39

Lino Jusonio personalinė paroda „Siesta“

Šv. Jono gatvės galerija

Šv. Jono g. 11

iki 18 d. – Algimanto Švėgždos (1941–1996) grafikos ir akvarelės kūrinių paroda „Išau-ginti dangų vynuogės šakelėje“

iki 18 d. – Raimondos Jatkevičiūtės Kasp-a-ravičienės tapybos kūrinių paroda „Ta pati jūra. Kita diena“

nuo 14 d. – studentų paroda „Manifesto be kaukių“ (Greta Virzbickytė, Matas Petkū-nas, Miglė Kemeklytė, Almantas Kunkskas, Erikas Marcinkevičius, Haroldas Liudvikas Šoblinskas, Simona Kirstukaitė-Akulashvili, Lasha Akulashvili, Kotryna Onaitytė, Ieva Juozapaitytė, Urtė Lagunavičiūtė, Marija Žiemytė, Jolanta Sendaitė-Paulauskienė)

Galerija „Meno niša“

J. Basanavičiaus g. 1 / 13

Monikos Plentauskaitės paroda „Budrus miegas“

LDS parodų salė

Vokiečių g. 4

Valentino Antanavičiaus kūrybos paroda „Pasiskraidymai“

Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus

Pilies g. 40

iki 23 d. – Sigutės Bronickienės grafikos darbų paroda „Dialogas“

Pylimo galerija

Pylimo g. 30

iki 15 d. – Lietuvos išeivijos tapyba

(AV17) galerija

Totorių g. 5

iki 20 d. – Julijos Pociūtės paroda „Greitas atsakymas“

Vilniaus Kūdrių parke – skulptūrų paroda „Belaukiant“ (Danas Aleksa, Jonas Aničas, Algis Kasparavičius, Tauras Kensminas, Mindaugas Navakas, Rimantas Milkintas, Rafal Piesliak, Mykolas Sauka, Marija Šni-paitė ir Vladas Urbanavičius)

Jono Meko vizualiųjų menų centras

Malūnų g. 8

Dano Aleksos ir Remigijaus Treigio paroda „Manila is calling your name!“

Vilniaus rotušė

Didžioji g. 31

Paroda „Lietuvos spaudos fotografija 2021“
Paroda „Andrejus Dmitrijevičius Sacharo-vas – epochos žmogus“

Teatro, muzikos ir kino muziejus

Vilniaus g. 41

Paroda „33 žingsniai. 1957–1990 m. Lietu-vos kino studijos vaidybiniai filmai“

Paroda „Laisvas kinas: 1990–2020“

Paroda „Aukšinis Lietuvos teatro, muzikos ir kino 30-metis“, iš Vytauto Petrulio (JAV) kolekcijos „Mažosios kino kameros“
Algimanto Puipos tapybos paroda „Susapnuoti peizažai III“

Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija

Vilniaus g. 39 / 6

Manto Maziliausko paroda „Mokykla“ iš ciklo „Šiandien aš“

Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras

Naugarduko g. 10 / 2

Paroda „Knygos ant medžių neauga: išsau-goti ir perduoti atmintį“

Paroda „Boris Schatz: „Izraelio meno tėvas iš Varnių“

„Gobis / Lauko ekspo“

Gedimino pr. 13

Igno Egidijaus Talmanto keramikos darbų paroda „Keramika“

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

Gedimino pr. 51

Paroda „Ne reklama, bet faktas!“
Agnės Nananai iliustracijų paroda
Jolitos Vaitkutės instaliacija „Pabudę iš knygų“

Vieno eksponato paroda: Aleksandro Teo-doro Kursaičio rankraštinis lietuvių kalbos vadovėlis

iki 16 d. – Agnės Jokšės paroda „Miela drauge,“

Lietuvos medicinos biblioteka

Kaštonų g. 7

Viktorijos Daniliauskaitės piešinių ir objektų paroda „Mano namai“

„The Room“ galerija

Polocko g. 17

Agnės Gintalaitės tapybos paroda „Čiurlio-nis. Drive“

Projektų erdvė „Swallow“

Vitebsko g. 23

iki 22 d. – Anastasijos Sosunovos paroda „Potvynių slėniai“

AP galerija

Polocko g. 10

Neringos Žukauskaitės paroda „Impromptu“

KAUNAS

Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus

V. Putvinskio g. 55

Paroda „3 x 9 = XXVII: Knygos mėgėjų draugijai – 90“

Kauno paveikslų galerija

K. Donelaičio g. 16

Paroda „Tarp dangaus ir jūros II. Kuršių nerija sovietmečio Lietuvos dailininkų kūriniuose“

Bendruomenių platformos „Mažosios isto-rijos“ paroda „Didžioji pramonė: „Inkaras“ Romualdo Požerskio fotografijų paroda „Kauno menininkai ir mūzos“

A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus

V. Putvinskio g. 64

Serenos Pečiūnaitytės grafikos darbų paroda „Velnias iš gamtos“

4-oji Kauno tarptautinė grafikos bienalė „Šviesos prigimtis“

Adelės ir Pauliaus Galaunių namai

Vydūno al. 2

Rymanto Penkausko ir Antano Andziulio paroda „Atminties ženklai“

Galerija „Meno parkas“

Rotušės a. 27

4-oji Kauno tarptautinė grafikos bienalė „Šviesos prigimtis“

Kauno fotografijos galerija

Vilniaus g. 2

Ispanų menininko ir meno istoriko Joan Fontcuberta paroda „Istorijos krizė“

VDA Kauno fakulteto galerija

Muitinės g. 2

iki 17 d. – 4-oji Kauno tarptautinė grafikos bienalė „Šviesos prigimtis“: Vilniaus dailės akademijos studentų grafikos meno lydin-čioji paroda

KLAIPĖDA

Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija

Liepų g. 33

nuo 18 d. – Vytauto Valiaus paroda „Jausti savo žemę…“

KKKK parodų rūmai

Didžioji Vandens g. 2

Živilės Minkutės instaliacijų paroda „Nertis iš kailio“

Jolantos Kyzikaitės tapybos paroda „Maskaradas“

Dainiaus Trumpio instaliacijų paroda „Ir visa tai žolė apgaus“

Klaipėdos galerija

Bažnyčių g. 6

iki 15 d. – Tomos Šlimaitės multimedinio grafikos projekto paroda „Amžina kaita“

Galerija „si:said“

Daržų g. 18

Francisco Ladrón de Guevara (Ispanija) perso-nalinė paroda „Ką kūnas mano apie gravita-ciją“ („What the body thinks about gravity“)

ŠIAULIAI

„Laiptų“ galerija

Žemaitės g. 83

Juozo Bindoko fotografijų paroda „(Ne)se-niai“, skirta autoriaus 70-mečiui
nuo 14 d. – Vaidės Gaudiešiūtės (Klaipėda) grafikos paroda „Minčių aikštelės“

Dailės galerija

Vilniaus g. 245

iki 22 d. – Ramūno Grikevičiaus tapybos paroda „Miegas-miškas-miegas“

Fotografijos muziejus

Vilniaus g. 140

iki 23 d. – Arūno Kulikausko paroda „Paskutinė“

PANEVĖŽYS

Panevėžio miesto dailės galerija

Respublikos g. 3

Aukštaitijos regiono tautodailės paroda

Fotografijos galerija

Vasario 16-osios g. 11

Panevėžio fotomenininkų metų paroda „Sugrįžimas“

DRUSKININKAI

M.K. Čiurlionio memorialinis muziejus

M.K. Čiurlionio g. 35

Alfonso Šuliausko metalo plastikos kūri-nių paroda

V.K. Jonyno galerija

Turistų g. 9

Virginijaus Sutkaus paroda „Susitikimai“

PALANGA

Palangos gintaro muziejus

Vytauto g. 17

Atkurtų Grafų Tiškevičių rūmų istorinių interjerų ekspozicija
Gintaro ekspozicija „Nuo gintaro susi-darymo iki unikalių šiuolaikinių gintaro dirbinių“

Raudondvario grafo Benedikto Henriko Tiškevičiaus istorinių fotografijų paroda „Nenuilstamos horizonto paieškos, arba Ke-liautojo dienoraštis“ iš LNDM rinkinių
nuo 18 d. *Koplyčios parodų salėje* – Vitos Pukštaitės-Bružės personalinė paroda-ju-velyrinė instaliacija „Po saule“

Palangos burmistro Jono Šliūpo muziejus

Vytauto g. 23a

Petro Repšio grafikos darbų paroda „Pasi-kalbėjimai su savimi“

Spektakliai

VILNIUS

Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras

14, 15 d 18.30 – koncertas „Avanscena. Or-kestras gyvai“. LNOBT simfoninis orkestras. Dir. M. Barkauskas, R. Šervenikas. Progra-moje F. Schuberto, R. Wagnerio, W.A. Mozarto kūriniai

Valstybinis jaunimo dramos teatras

16 d. 18

Mažoji salė
15 d. 12, 14 val. – PREMJERA! „ANGE-LIUKAS. ŽIRAFA. BATUKAS“ (Pagal M. Gusniovskos pjesę „Beprasmybė, Angeliukas, Žirafa ir Staliukas“). Rež. A. Sunklodaitė
16 d. 14 val. – Š. Datenio „EVOLIUCIJA“. Rež. Š. Datenis
Palėpės salė
16 d. 12 val. – Just. Marcinkevičiaus „VORO VESTUVĖS“. Scen. aut. ir rež. A. Mikutis
„Menų spaustuvė“
15 d. 18 val. *Kišeninėje salėje* – P. Süskindo „KONTRABOSAS“. Rež. V. Masalskis, scenogr. R. Valčik. Vaidina D. Želvys (Klaipėdos jaunimo teatras)
16 d. 18.30 *Kišeninėje salėje* – „TIK SUAUGUSIEMS“. Idėjos aut. ir rež. J. Tertelis (teatras „Atviras ratas“)
18, 9 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – PREMJERA! „ŠOKIS OBJEKTUI IR VAIKUI“. Idėjos aut.ir choreogr. G. Grinevičiūtė, dramaturgė B. Kapustinskaitė, kompozitorė A. Matulevičiūtė, scenografė ir kostiumų dail. R. Kyguolytė, šviesų dail. J. Kuršis. Scenoje G. Grinevičiūtė, B. Kapustinskaitė, A. Matulevičiūtė, A. Vilutytė, P. Markevičius
20 d. 18.30 *Juodojoje salėje* – „BRANGIOJI MOKYTOJA“ (pagal L. Razumovskajos pjesę). Rež. I. Stundžytė (teatras „Atviras ratas“)

KAUNAS
Nacionalinis Kauno dramos teatras
15 d. 12 val. *Mažojoje scenoje* – „BŪTYBĖS“ (K. Zylės knygos „Didžioji būtybių knyga“ motyvais). Rež. E. Kižaitė
15, 16 d. 18 val. *Rūtos salėje* – PREMJERA! S.I. Witkiewicz-Witkacy „BATSIUVIAI“. Rež. A. Obcarskas. Vaidina G. Ivanauskas, D. Breivė, M. Bendžius, S. Čiučelis, A. Šimulynaitė, A. Zabotkaitė, S. Sakalauskaitė, M.K. Gotbergas, M. Ivanauskas
21–23 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – PREMJERA! Vydūno „NE SAU ŽMONĖS“. Rež. J. Vaitkus, dail. J. Arčiškuskas, komp. T. Kutavičius, vaizdo projekcijų aut. V. Šerstabojevas, R. Beržauskas
Kauno kamerinis teatras
14 d. 18 val. – M. Duras „HIROŠIMA, MANO MEILE“. Rež. R. Abukevičius
21 d. 18 val. – M. Jones „AKMENYS JO KIŠNĖSE“. Rež. G. Padegimas

Anonsai

Paliesiaus dvare atgimsta gyvos muzikos koncertai

Gegužės mėnesį Paliesiaus dvaro koncertų salėje „Pasaga“ karantino tylą nutrauks Vladimiro Tarasovo ir Viktoro Paukštelio „Barokiniai gobelenai“ bei „Jazz by T“ ansamblis. Gegužės 16 d. „Pasagoje“ skambės „Barokiniai gobelenai II“. Tai – muzikinis įvykis, kuriame susitinka barokinė muzika ir šiuolaikinė improvizacija – įspūdingasis Viktoras Paukštelis ir džiazo meistras Vladimiras Tarasovas. Abu menininkai, garsėjantys ir kaip vizualiųjų menų talentai bei nuolat siekiantys turtinančio ryšio tarp disciplinų, šįkart ieškos bendro vardiklio tarp dviejų šimtmečiais nutolusių muzikos stilių. V. Paukštelis gros baroko „audinį“, o V. Tarasovas apipins jį improvizaciniais elementais – šitaip „Pasagos“ akustiką papuoš netikėti ir kartu atpažįstami muzikiniai barokiniai gobelenai. Koncerte skambės žymiausių baroko kompozitorių Johanno Sebastiano Bacho, Domenico Scarlatti, Jeano-Philippe'o

Kauno lėlių teatras
15 d. 12 val. – „ALIO ALIO, ŽEME!“ (pagal V.V. Landsbergio kūrinį „Arklio Dominyko kelionė į žvaigždes“). Rež. G. Damanskytė
16 d. 12 val. – „PASAKŲ NAMAI“ (pagal L. Petkevičiūtės kūrinį). Aut. ir rež. R. Bartninkaitė

KLAIPĖDA
Klaipėdos valstybinis dramos teatras
14 d. 16, 18.30 *Mažojoje salėje* – A. Strindbergo „KREDITORIAI“. Rež. D. Meškauskas
21, 22 d. 18.30, 23 d. 17 val. *Mažojoje salėje* – A. Strindbergo „TĖVAS“. Rež. M. Ķimele

Klaipėdos muzikinis teatras
14 d. 18.30 *Žvejų rūmuose* – PREMJERA! J. Offenbacho „ORFĖJAS PRAGARE“. Dir. T. Ambrozaitis, rež. R. Bunikytė
15 d. 18.30 *Žvejų rūmuose* – D. Goggino „ŠOUNUOLYNAS“. Dir. V. Konstantinovas
21, 22 d. 18.30, 23 d. 17 val. *Žvejų rūmuose* – PREMJERA! „FAUSTAS“. Choreogr. R. Bondara, muzikos vad. ir dir. M. Barkauskas, scenogr. ir kost. dail. M. Kander

ŠIAULIAI
Šiaulių dramos teatras
16 d. 18 val. *Mažojoje salėje* – A. Špilevojaus „BAGADELNIA“. Rež. A. Špilejovus

PANEVĖŽYS
Juozo Miltinio dramos teatras
15, 16, 21 d. 18 val. – PREMJERA! R. Harwoodo „APRENGĖJAS“. Rež. A. Latėnas. Vaidina D. Kalkauskas, J. Skukauskaitė, L. Kondrotaitė, A. Kėleris, I. Briškė, R. Teresas, V. Kupšys, G. Arlauskas, G. Žiogas

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija
15 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – orkestro muzikos koncertas „Orkestro portretas“. Lietuvos nacionalinio simfoninio orkestro muzikantai (meno vad. ir vyr. dir. M. Pitrenas). T. Bieliauskas, V. Palej (obojai); A. Taločka, V. Giedraitis (klarnetai); J. Klimavičius, M. Mažeika (fagotai); A. Dirmauskas, E. Stanelis, A. Valatkevičius, Z. Augaitis, M. Gecevičius (valtornos); D.P. Lietuvninkas, L. Lapė,

P. Stonkus, D. Mišeikis (trimitai); R. Valančius, M. Balčytis, A.G. Ražulis, V. Marozas (trombonai); S. Kirsenka (tūba); A. Rekašius, V. Šeibakas (mušamieji); D. Dėdinskaitė-Pyšniak, R. Vosyliūtė, A. Švagždytė, L. Savickė, R. Grakauskaitė, K. Morozova, D. Tamošiūnienė, I. Aleksienė (smuikai); D. Juozapaitienė, V. Raškevičiūtė-Gelgotė, M. Kiknadze, V. Vekerotas (altai); E. Kulikauskas, O. Švabauskaitė (violončelės), D. Rudvalis, A. Treznickas (kontrabosai). Programoje A. Brucknerio, F. Mendelssohno-Bartholdy, M. Brucho, W.A. Mozarto, F. Latėno kūriniai
19 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – kamerinės muzikos koncertas „Kvartetai feniksei“. Čiurlionio kvartetas. Programoje W. Stenhammaro, R.V. Williamso kūriniai
21 d. 17 val. *Kretingos muziejaus Žiemos sode* – teatralizuotas koncertas visai šeimai „Senukas augino dygliuotą agavą“. Čiurlionio kvartetas, rašytoja V. Palčinskaitė, aktorė I. Storpirštienė, V. Kazlauskas (gitara, vokalas, dainų autorius), režisierė D. Storyk. Programoje J. Haydno, P. Vasko, M.K.Čiurlionio, E. Griego, A. Dvořako kūriniai
22 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – LNF 8o-ojo ir LKO 6o-ojo sezono pabaigai. Lietuvos kamerinis orkestras (meno vad. S. Krylovas). Solistas T. Motiečius (akordeonas). Dir. R. Šervnikas. Programoje P. Čaikovskio, R. Galliano, Ą. Piazzollos kūriniai
23 d. 12 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – teatralizuotas koncertas visai šeimai „Vaikiška siuita“. Čiurlionio kvartetas, S. Zajančauskaitė (fortepijonas), V. Giedraitis (klarnetas), aktorė A. Pukelytė. Programoje J. Achrono „Vaikiška siuita“

VILNIUS
Vilniaus kongresų rūmai
21 d. 19 val. – sezono pabaigos koncertas. Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras, solistas A. Paley (fortepijonas). Dir. G. Rinkevičius. Programoje S. Prokofjevo, A. Brucknerio kūriniai

Valdovų rūmai
20 d. 20 val. *Didžiojoje renesansinėje menėje* – pianisto L. Geniušo rečitalis. Programoje F. Schubero, S. Rachmaninovo kūriniai

norisi veikti ką malonaus, Vaidas ima į rankas gitarą, o Ieva spragsi pirštais ir ima skaičiuoti: „A one, a two, a one, two, three, four...“ Ne-trukus po visus namų kampelius pasklinda džiazo muzika. Ji vingiuoja, raibuliuoja, įsipina į plaukus, o paskui dar ilgai glūdi širdyje... Lotynų Amerikos pulsas, „svinguojanti“ afroamerikiečių kultūra, prancūziškas „gypsy“ polėkis – visa tai skamba dueto atliekamosė džiazo standartų aranžuotėse. „Jazz By T“ ašis – vokalistė Ieva Marija Baranauskaitė, o kartu su ja jau ilgai gyvuojančiame projekte yra groję tokie gitaristai kaip Artūras Šiavikovas, Deimantas Balys Jurevičius, Dominykas Norkūnas ir Anna Polukord. Šiuo metu duete „Jazz By T“ gitara groja perspektyvus jaunosios kartos gitaristas Vaidas Grišmanauskas. Atlikėjai vis dažniau koncertuoja ir kaip trio – vokalo ir gitaros skambesį sodriomis bosinėmis linijomis praturtina Gabrielio Rimeikos virtuoziškai valdomas kontrabosas. Maloniai kviečiame!

RENGĖJŲ INF.

Bibliografinės žinios

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

1000° moteris : romanas / Hallgrímur Helgason ; iš prancūzų kalbos vertė Diana Bučiūtė. – Vilnius : Alma littera, 2021. – 565, [2] p.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-01-1684-5 (įr.)

Amžinybės mozaikos : eilėraščiai / Tomas Taškauskas. – Vilnius : [T. Taškauskas], 2021. – 99, [1] p.. – Tiražas 70 egz.. – ISBN 978-609-475-690-0

Atsikeliu ir nulūžtu (Camino del Norte) [Elektroninis išteklis] : kelionės atsiminimai / Povilas Pauplys ; nuotraukos – Povilas Plaupys. – [Vilnius] : Naujas vardas, 2020. – 1 epub failas (186 p.) : iliustr.. – ISBN 978-609-8245-05-9

Atsiverk, širdie : [eilėraščiai] / Sigita Vaitiekūnienė. – Kaunas : Naujasis lankas, 2020. – 168, [1] p.. – Tiražas 100 egz.. – ISBN 978-609-474-227-9

Broliai Karamazovai [Elektroninis išteklis] : keturių dalių romanas su epilogu / Fiodor Dostojevskij ; iš rusų kalbos vertė Motiejus Miškinis. – Kaunas : Obuolys [i.e. Lectio divina], [2020]. – 1 epub failas (810 p.). – ISBN 978-609-484-202-3

Brūkštelėjimai : aforizmai / Jonas Laurinavičius. – Kaunas : Naujasis lankas, 2020. – 123, [1] p.. – ISBN 978-609-474-239-2 (įr.)

Colloquia / Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas ; redaktorių kolegija: Gitana Vanagaitė (vyriausioji redaktorė) ... [et al.]. – Vilnius : Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2020. – ISSN 1822-3737

Nr. 45. – 2020. – 239, [1] p.

Dobilų pavėsy : eilėraščiai / Romualdas Žilinskas (Kaip Lietus) ; [dailininkė Milda Radvenskaitė]. – [Kaunas] : [R. Žilinskas], [2020]. – 399, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 400 egz.. – ISBN 978-609-475-614-6 (įr.)

Gyvenimą savo sudėjau į knygą : [poezijos rinktinė] / Gražina Tulauskaitė ; [sudarytoja ir apžvalginių tekstų autorė Virginija Babonaitė-Paplauskienė]. – Vilnius : Vilniaus zanavykų bendrija, 2020. – 551, [1] p. : iliustr., faks., portr.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-9986-9164-2-0 (įr.)

Gurkšnis dangaus [Elektroninis išteklis] : fotohaigos / Dainius Dirgėla ; nuotraukos – Dainius Dirgėla. – [Vilnius] : Naujas vardas, 2021. – 1 epub failas (93 p.) : iliustr.. – ISBN 978-609-8245-10-3

Ir ne tiesa, ir ne melas : [mintys, suvokimai, išvalgos] / Sigita Mikalajūnienė ; [nuotraukos knygos autorės]. – Kaunas : Naujasis lankas, 2021. – 277, [1] p. : iliustr., portr.. – Tiražas 100 egz.. – ISBN 978-609-474-244-6

Isiklausymai / Kęstutis Nastopka ; [recenzentai Dalia Satkauskytė, Paulius Jevsejevas]. – Vilnius : Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2020. – 306, [2] p. : iliustr., faks.. – ISBN 978-609-425-299-0 (įr.)

Kai saulė guli su jais : [eilėraščiai] / Lina Jasiukevičienė. – Kaunas : Naujasis lankas, 2020. – 67, [1] p.. – Tiražas 200 egz.. – ISBN 978-609-474-226-2

Kaip filme [Elektroninis išteklis] : detektyvas / Ieva Rutavičiūtė. – [Vilnius] : Naujas vardas, 2021. – 1 epub failas (408 p.). – ISBN 978-609-8245-09-7

Likimo spalva – žalia : [prisiminimai] / Gediminas Budnikas. – Kaunas : Naujasis lankas, 2021. – 383, [1] p. : iliustr., faks., portr.. – Tiražas 700 egz.. – ISBN 978-609-474-241-5 (įr.)

Magnus Dux [Elektroninis išteklis] : istorinis romanas / Kazys Puida. – Kaunas : Obuolys [i.e. Lectio divina], [2020]- .

[D.] 1, Krėva. – [2020]. – 1 epub failas (245 p.) : iliustr.. – ISBN 978-609-484-182-8

Maisto ragautoja : [romanas] / V.S. Alexander ; vertėja iš anglų kalbos Birutė Bersėnienė. – Vilnius : Sofoklis, 2021. – 382, [2] p.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-444-366-4 (įr.)

Mano gentis : [prisiminimai] / Regina Ragauskaitė Jasukaitienė. – [Kaunas] : Naujasis lankas, 2021. – 121, [5] p. : iliustr., portr.. – Tiražas 100 egz.. – ISBN 978-609-474-247-7

Nebaigta poema : eilėraščiai, autobiografija, atsišaukimai, atsiminimai, straipsniai / Danutė Andriušienė ; [parengė Danutė Andriušytė-Butrimienė]. – Kaunas : Naujasis lankas : D. Andriušytė-Butrimienė, 2020. – 163, [5] p. : iliustr., faks., portr.. – Tiražas 150 egz.. – ISBN 978-609-474-221-7 (įr.)

Nenoriu pilkos spalvos : pjesė / Bronė Juškaitė. – Kaunas : Naujasis lankas, 2020. – 111, [1] p. : iliustr., portr.. – ISBN 978-609-474-234-7

Per amžius degti : [poezija] / Salomėja Nėris ; [sudarytoja Rita Užtupaitė]. – Kaunas [i.e. Ramučiai, Kauno r.] : Ramduva, 2020. – 215, [1] p. : iliustr., portr.. – ISBN 978-9955-9526-6-4 (įr.)

Pociechy udiela nam pieśń = Mes mokam dainom pasiguosti : [wiersze] / Paulius Širvys ; praežolzył Wojciech Piotrowicz ; [ilustracje: Česlovas Polonskis]. – Vilnius : Krajowe Stowarzyszenie Literatów Polskich, 2020. – 75, [1] p. : iliustr., portr.. – (Ścieżkami wileńskiego słowa = Vilniškio žodžio takais ; Nr 2). – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-609-96126-3-8

Prisukamas apelsinas : [romanas] / Anthony Burgess ; iš anglų kalbos vertė Saulius Dagys. – 5-asis patais. leid.. – Vilnius : Sofoklis, 2021. – 190, [1] p.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-444-364-0 (įr.)

Revizorius : penkių veiksmų pjesė / Nikolajus Gogolis ; [iš rusų kalbos vertė Augustinas Gričius] ; [dailininkas Vladimiras Beresniovas]. – Ramučiai, Kauno r. : Ramduva, [2020]. – 119, [1] p. : iliustr.. – ISBN 978-609-8145-51-9

Senoji Lietuvos literatūra = Early Lithuanian literature / Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas ; redakcinė kolegija: vyriausiasis redaktorius Mintautas Čiurinskas ... [et al.]. – Vilnius : Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2020. – ISSN 1822-3656

Kn. 49. Jėzuitai Lietuvoje: tarp kasdienybės ir amžinybės = The Jesuits in Lithuania: between the everyday and the eternal / sudarė ir parengė Ona Dilytė-Čiurinskienė. – 2020. – 212, [3] p. : faks.

PARENGĖ LIETUVOS NACIONALINĖS MARTYNO MAŽVYDO BIBLIOTEKOS INFORMACIJOS MOKSLŲ DEPARTAMENTO NACIONALINĖS BIBLIOGRAFINĖS APSKAITOS SKYRIUS

